

**UNIVERZA NA PRIMORSKEM
PEDAGOŠKA FAKULTETA**

**DIPLOMSKA NALOGA
LARA ZAMIDA**

KOPER 2022

UNIVERZA NA PRIMORSKEM

PEDAGOŠKA FAKULTETA

Visokošolski strokovni študijski program

prve stopnje Predšolska vzgoja

Diplomska naloga

LUTKOVNA NADALJEVANKA:

KAJ GRADIŠ? KAKO ŽIVIŠ?

Lara Zamida

Koper 2022

Mentorica:

izr. prof. Jelena Sitar Cvetko

ZAHVALA

Zahvaljujem se svoji mentorici izr. prof. Jeleni Sitar Cvetko, ki me je vodila pri nastajanju diplomske naloge ter mi nudila pomoč, predloge in strokovno usmeritev. Hvala vam za prosto pot pri ustvarjanju.

Prav tako se zahvaljujem vodji vrtca in vzgojiteljicama, zaradi katerih je bila izvedba lutkovne nadaljevanke omogočena. Posebna zahvala pa gre tudi otrokom, ki so s svojo radovednostjo in navdušenjem prispevali k našemu skupnemu potovanju.

Iskreno se zahvaljujem še svoji družini in bližnjim za potrpežljivost, spodbudo in podporo ter za vse koristne nasvete, ki so pomagali pri nastanku diplomske naloge. Hvala.

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Lara Zamida, študentka visokošolskega strokovnega študijskega programa prve stopnje Predšolska vzgoja,

izjavljam,

da je diplomska naloga z naslovom
Lutkovna nadaljevanka: Kaj gradiš? Kako živiš?

- rezultat lastnega raziskovalnega dela,
- so rezultati korektno navedeni in
- nisem kršila pravic intelektualne lastnine drugih.

Podpis _____

V Kopru, dne _____

IZVLEČEK

Diplomsko nalogo obsega teoretični in praktični del, pri čemer je na slednjem poudarek večji. Teoretični del najprej opredeli lutko in nas podrobneje seznani z ročnimi in ploskimi, saj so te kasneje uporabljene v lutkovni nadaljevanke. Predstavi tudi splošno uporabnost lutk v vrtcu in izpostavi njihove prednosti pri delu z otroki. Vpogled dobimo še v kulturno vzgojo otrok. Zatem opiše odrski prostor v lutkovnem gledališču, ki je odvisen od uporabljene lutkovne tehnike in nas kasneje seznani s postopkom načrtovanja lutkovne predstave, scenarija in scenografije. Skupna točka gledališke in multikulturne vzgoje v našem primeru so lutke, s pomočjo katerih smo skušali otrokom predstaviti različne dele sveta in jih seznani z drugimi kulturami. Praktični del sprva opredeli problem ter predstavi cilje in raziskovalna vprašanja diplomske naloge, v nadaljevanju pa zajame celoten proces nastajanja lutkovne nadaljevanke. Ta proces se začne z načrtovanjem zgodbe ter zasnovo načrtov za lutke in scenografijo. Sledi pisanje scenarija in s tem določitev glavnih oseb. Ko je osnovni koncept lutkovne nadaljevanke zaključen, je v drugi polovici praktičnega dela opisan in prikazan postopek izdelave lutk in scenografije. Glavni del je izvedba lutkovne nadaljevanke in drugih dejavnosti, ki se s temo o multikulturalnosti povezujejo. Diplomsko naloga se zaključi s podrobnim vpogledom v ustvarjalni proces in končnim vtisom otrok. Otroci so nad lutkovno nadaljevanke izrazili veliko navdušenja, pri dejavnostih pa so z veseljem sodelovali. Najbolj so si zapomnili izgled lutk in scenografije, kar pa je precej pripomoglo k temu, da so si različne kulture lažje predstavljali in se vživeli v njihov način življenja.

Ključne besede: ročne in ploske lutke, lutkovna nadaljevanke, scenografija, predšolski otroci, multikulturalnost.

ABSTRACT

Puppet series: What are you building? How do you live?

The thesis consists of a theoretical and a practical part, with a greater emphasis on the latter. The theoretical part first defines the puppet and introduces us in more detail to hand and flat ones, as these are later used in the puppet series. It also presents the general use of puppets in kindergarten and highlights their advantages when working with children. We also get an insight into the cultural education of children. Next it describes the stage space in the puppet theater, which depends on the used puppet technique, and later introduces us to the process of planning a puppet show, script and scenography. The common point of theater and multicultural education in our case are puppets, with the help of which we tried to introduce children to different parts of the world and familiarize them with other cultures. The practical part initially defines the problem and presents the goals and research questions of the thesis, and then covers the entire process of creating a puppet series. This process begins with plotting the story and creating designs for the puppets and scenography. This is followed by writing the script and thus determining the main characters. After the basic concept of the puppet series is completed, the second half of the practical part describes and demonstrates the process of making puppets and scenography. The main part is the performance of a puppet series and other activities related to the topic of multiculturalism. The thesis concludes with a detailed insight into the creative process and the final impression of the children. The children expressed a lot of enthusiasm for the puppet series, and they happily participated in the activities. They remembered the appearance of the puppets and scenography the most, which helped to make it easier for them to imagine different cultures and immerse themselves in their way of life.

Keywords: hand and flat puppets, puppet series, scenography, preschool children, multiculturalism.

KAZALO VSEBINE

1 UVOD	1
2 TEORETIČNI DEL	2
2.1 Opredelitev lutke	2
2.1.1 Lutkovne tehnike	2
2.1.1.1 Ploske lutke	2
2.1.1.2 Ročne lutke	3
2.1.2 Uporaba lutke v vrtcu	3
2.1.3 Vloga lutkovnega gledališča v vrtcu	4
2.1.4 Izbira predstave za predšolske otroke	4
2.2 Kulturna vzgoja v vrtcu	6
2.3 Oder za lutke	7
2.3.1 Lutke, vodene od spodaj navzgor	7
2.3.2 Lutke, vodene od znotraj	8
2.3.3 Oder za lutke in lutkarja kot partnerja	8
2.3.4 Nastanek lutkovne predstave	8
2.3.4.1 Prvi vtis	8
2.3.4.2 Tema	8
2.3.4.3 Osnovna ideja	9
2.3.4.4 Analiza likov in odnosov	9
2.3.4.5 Besedilo	9
2.3.4.6 Selekcija materialov	10
2.3.4.7 Izdelava lutk	10
2.3.4.8 Scenografija	10
2.4 Scenografija	11
3 PRAKTIČNI DEL	12
3.1 Problem, namen in cilji	12
3.1.1 Problem	12

3.1.2 Namen	13
3.1.3 Cilji	13
3.2 Raziskovalna vprašanja	13
3.3 Načrt	14
3.3.1 Osnovni koncept lutkovne nadaljevanke	14
3.3.2 Načrti lutk	15
3.3.3 Načrti scenografije	16
3.3.3.1 Grenlandija	16
3.3.3.2 Amazonski pragozd – Brazilija	17
3.3.3.3 Kenija – Afrika	18
3.3.3.4 Puščava Gobi – Mongolija	19
3.4 Izvedba lutkovne nadaljevanke	20
3.4.1 Izdelava lutk	20
3.4.2 Izdelava scenografije	21
3.4.3 Lutkovna nadaljevanka	25
3.4.3.1 Prva uprizoritev	26
3.4.3.2 Druga uprizoritev	28
3.4.3.3 Tretja uprizoritev	30
3.4.3.4 Četrta uprizoritev	32
3.5 Razprava in evalvacija	34
4 SKLEPNE UGOTOVITVE	38
5 LITERATURA IN VIRI	39
6 PRILOGE	40

KAZALO SLIK

Slika 1: Kroj za trup lutke.....	15
Slika 2: Vzorec lutke.....	15
Slika 3: Pravokotna projekcija - Grenlandija	16
Slika 4: Aksonometrija - Grenlandija.....	16
Slika 5: Pravokotna projekcija - Brazilija	17
Slika 6: Aksonometrija - Brazilija	17
Slika 7: Pravokotna projekcija - Afrika	18
Slika 8: Aksonometrija - Afrika.....	18
Slika 9: Pravokotna projekcija - Mongolija	19
Slika 10: Aksonometrija - Mongolija.....	19
Slika 11: Končni izdelki lutk	20
Slika 12: Ploska lutka pilota Bineta.....	21
Slika 13: Sprednji del paravana.....	22
Slika 14: Zadnji del paravana	22
Slika 15: Grenlandska hiša.....	23
Slika 16: Amazonska koliba.....	23
Slika 17: Hiša v Keniji.....	24
Slika 18: Nomadska jurta.....	24
Slika 19: Priprava prostora	25
Slika 20: Risba pilota Bineta.....	27
Slika 21: Izdelki hiš.....	27
Slika 22: Pobarvanke živali.....	29
Slika 23: Razvrščanje živali v drevesni prikaz.....	30
Slika 24: Otrok riše	31
Slika 25: Poligon na igrišču	33
Slika 26: Mongolska igra s kamni	33

1 UVOD

Lutke in lutkovno gledališče omogočajo prosto pot ustvarjalnosti in domišljiji. Menim, da so lutke vsestranske, saj vesolja v njih ne najdejo le otroci, ampak tudi odrasli. Kot bodoča vzgojiteljica čutim odgovornost do ohranjanja otroka v sebi, saj sta domišljija in ustvarjalni proces tako neomejena. Moje mnenje je, da je to še posebej pomembno takrat, ko skušamo za otroke ustvariti nekaj, v kar se imajo možnost vživeti. V tistem trenutku se moramo znati postaviti na njihovo raven in na lastno kreacijo najprej pogledati skozi njihove oči. Življenje doživljajo preko igre in magični trenutki jih vedno znova navdušujejo. Zaradi tega na lutke in lutkovno gledališče gledam kot na most med otroštvom in odraslostjo, ki ta dva svetova med seboj povezuje. Omogoča nam, da preko njega gradimo odnose in potujemo iz enega sveta v drugega. Na podlagi tega se je rodila ideja o lutkovni nadaljevanki, preko katere bi otroci dobili vpogled v različne dežele ter se seznanili z njihovimi prebivalci in njihovim načinom življenja. Ker pa je v izbranem vrtcu kar nekaj otrok, katerim slovenščina ni materni jezik, se mi je tema o multikulturalnosti zdela aktualna in primerna.

2 TEORETIČNI DEL

2.1 Opredelitev lutke

Lutka je pripomoček, s katerim v lutkovnem gledališču rokuje lutkar. Njegova naloga je, da lutki ustvari karakter, s čimer ta postane prepričljiv odrski junak. To doseže tako, da pri animiranju spremeni svoj glas ter uporablja način govora, gibanja, jezik in geste, ki so specifične za igrani lik. Trefalt (1993) lutko opredeli kot snovni odrski simbol, ki predstavlja nek dramski lik. Poudarja pomembnost zavedanja, da lutka in lutkovno gledališče nista pomanjšani verziji živega igralca in dramskega gledališča ter da ne gre za nadomestek le-tega, saj je lutka v tem primeru glavno izrazno sredstvo. Temu mnenju se pridružuje tudi Currell (1999), ki lutkovnemu gledališču pripisuje več podobnosti s plesom in pantomimo kot z dramskim gledališčem. lutka je popolnoma avtonomen element, ki se po svojih zmožnostih bistveno razlikuje od živega igralca (Trefalt, 1993). V mirnem ali premikajočem se stanju je enako močna kot igralec, le da je ta bolj odvisen od govorjene besede, lutka pa od akcije (Currell, 1999). Med igranim predmetom in izvajalcem je vzpostavljena posebna dinamika, pri kateri Kaplin (1999) navaja razdaljo in razmerje kot dva vidika te dinamike. Razdaljo predstavi kot raven ločevanja in stika, ki se pojavi med lutko in lutkarjem. Začne se na tisti točki, kjer sta lutka in lutkar v absolutnem stiku in se nadaljuje skozi vse ostale stopnje stika (časovne, psihične, telesne in oddaljene). Z navedbo razmerja pa cilja na število igranih likov v primerjavi s številom izvajalcev.

2.1.1 Lutkovne tehnike

Z izbiro lutkovne tehnike določimo način vodenja lutke. Ta lahko visi na nitkah, je pritrdjena na palico ali pa jo igralec natakne kar na svojo roko. Currell (1999) lutkovne tehnike razdeli na štiri kategorije; ročne, palične, marionete in senčne, iz katerih pa je možno kombinirati več medsebojnih variacij. Pri izbiri lutkovne tehnike je pomembno upoštevati izbrano besedilo in žanr le-tega ter hkrati poznati značilnosti vsake od tehnik, njihove zmožnosti in uporabnost, ki jo imajo v gledališču (Trefalt, 1993). V naši diplomski nalogi bomo uporabili dve tehniki, zato v nadaljevanju opisujemo le ploske in ročne lutke.

2.1.1.1 Ploske lutke

Posebnost ploskih lutk je njihova dvodimenzionalnost. Izdelane so enostransko, zaradi česar morajo pri vsakem prizoru imeti več dvojnikov, da je premikanje igranega lika lahko bolj dinamično, saj ploske lutke v osnovi niso gibljive. Zaradi njihovega omejenega gibanja niso primerne za energične predstave, ker je animacija teh lutk

zahtevnejša. Vsakič, ko lutka spremeni smer hoje, jo je potrebno zamenjati z njenim dvojnikom. Lutkar mora zato dobro premisliti o njenem gibanju ter natančno načrtovati vsak njen premik (Trefalt, 1993).

2.1.1.2 Ročne lutke

Ročna lutka je vodena od spodaj, lutkar pa si jo nadene na roko ter jo od znotraj upravlja s svojimi prsti. Trefalt (1993) meni, da je ena od prednosti te lutke ta, da ima veliko možnosti uporabe različnih rekvizitov, saj je zaradi svojih hitrih in živahnih gibov izredno dinamična. Enakega mnenja je tudi Currell (1999), ki pravi, da gre za eno izmed najbolj ekspresivnih lutk, čeprav so njene kretnje omejene na gibanje roke. Velikost ročne lutke je prilagojena velikosti roke izvajalca, zaradi česar morajo biti rekviziti v primerjavi z lutko precej večji. Pomembno je torej sorazmerje z igralčevo roko, saj bi bili v nasprotnem primeru rekviziti premajhni in na odru komaj opazni (Trefalt, 1993).

2.1.2 Uporaba lutke v vrtcu

Lutke otrokom predstavljajo sredstvo, s katerim veliko lažje komunicirajo kot z odraslimi. Majaron (2002a) pravi, da se otroci z lutko najverjetneje najprej srečajo v vrtcu, kar pomeni, da ta že takrat dobi večjo moč, kot jo ima vzgojitelj. Svoje občutke in strahove projicirajo na lutko ter se z njo o tem pogovarjajo, saj jih ta vedno razume in nikoli ne obsoja. Pred njo ne čutijo sramu, zato ji pogosto povedo tiste stvari, ki jih odraslim ne upajo razkriti. Avtor jo imenuje kot glavno avtoriteto, saj pripomore k temu, da novo okolje za otroka ni preveč stresno in hkrati spodbuja otrokovo ustvarjalnost. Zaradi tega so lutke izjemno uporaben pripomoček pri delu z otroki, ker jim z njimi pomagamo pri reševanju raznih problemov ter poskrbimo, da je učenje z lutko zabavnejše. S tem, ko tudi sami izdelujejo lutke, zgodbe in skeče, jih uprizarjajo ter gledajo poučne predstave, pridobivajo na različnih spretnostih npr. koordinacija oko-roka, spretnosti branja in pisanja, komunikacijske sposobnosti, zmožnost sodelovalnega dela, razvijajo gledališke spretnosti, svoj govor in so v interakciji s svojimi vrstniki (Tierney, 1995). Pri otrokovem lutkovnem ustvarjanju je pomembno, da vzgojitelj njegovo lutko opazi, o njej sprašuje in se z njo pogovarja. S tem bo otroku dal vedeti, da sta njegova ustvarjalnost in iniciativa upoštevana, kar pa bo utrdilo tudi njegovo samopodobo. Lutke otroke spodbujajo k ustvarjalni igri, ki naj bi se nadaljevala še kasneje v osnovni šoli. Na ta način učenja ne bodo dojemali kot nekaj stresnega, ampak jim bo usvajanje novega znanja predstavljalo zabavo. Vzgojitelj mora prepoznati in upoštevati otrokov talent ter njegov potencial, spodbuda in pohvala pa bosta ključnega pomena za krepitev otrokove motivacije in samozavesti pri uprizarjanju predstav z lutkami (Majaron, 2002a).

2.1.3 Vloga lutkovnega gledališča v vrtcu

Gledališče nagovarja čustva, um in izkušanje sveta gledalcev. Čeprav je zelo pogosto prisoten vzgojni element, ta ni nujno obvezen. Tako kot odrasli ga imajo tudi otroci pravico doživljati kot nekaj zabavnega in ne vedno vzgojnega. Zaradi tega po predstavi ni smiselno razlagati nauka, ker je bolj pomembno, da jo gledalci doživljajo in interpretirajo po svoje ter ob njej razmišljajo (Šinko, 2008). Majaron (2002a) navaja, da obisk lutkovnega gledališča otroke spodbudi k ustvarjalnosti, saj jih ogled dobre lutkovne predstave motivira, da bi jo tudi sami zaigrali. Poleg tega se seznanijo še s samim gledališkim prostorom, vidijo, kako poteka nakup in prevzem vstopnic, kje je garderoba, v kateri odložijo svoje stvari, nato pa se odpravijo proti dvorani, kjer poiščejo svoje sedeže ter nestrpno čakajo na trenutek, ko se odpre zastor¹. Želja po lastnem ustvarjanju tako ni edina stvar, ki jo pridobijo, saj je tu še celotna izkušnja obiska gledališča in s tem tudi spoznavanje gledališkega bontona.

Vživljanje v različne vloge je nekaj, kar odgovarja ekstrovertiranim otrokom, saj je, čeprav igrajo nekoga drugega, na odru izpostavljen njihov ego. Drugače pa je, ko se morajo vživeti v lik lutke, ker se mora takrat, kot pravi Majaron (2002b), animatorjev ego lutki podrediti. To je precej zahtevnejše, saj je za uspešno animacijo treba verjeti v lutko in njeno moč. Pri mlajših otrocih se to dogaja spontano že pri njihovi igri, med tem ko bodo imeli starejši več težav. Pomembno je, da imajo otroci dobrega vzornika, zaradi česar mora tudi vzgojitelj lutki zaupati in se ji znati podrediti. Sodelovanje v lutkovni predstavi bo tako odličen trening za tiste, ki se lutki stežka podredijo. Hkrati pa jim omogoča, da neposredna komunikacija z odraslimi ni neprijetna in sčasoma postane lažja (Majaron, 2002b).

2.1.4 Izbira predstave za predšolske otroke

Poznavanje in upoštevanje razvojnih značilnosti različnih starostnih skupin bo prispevalo k pravilni oziroma ustrezni izbiri predstav za predšolske otroke. Kot pravijo Arhar idr. (2001) je to ključnega pomena, saj bodo otroci dogajanje precej lažje razumeli in ga globlje doživeli. Poudarjajo, da nam razvojne značilnosti otrok narekujejo, katere predstave so za določeno starost primerne, saj sta od tega odvisna tudi uprizoritveni pristop in gledališki jezik. Zaradi tega moramo otroke na ogled predstave pripraviti, kar bo prispevalo k temu, da jo bo vsak od njih interpretiral in

¹ Glavna zavesa, ki visi na odrski odprtini (Trefalt, 1993).

doživel po svoje. Avtorjem se zdi pomembno, da pred predstavo z otroki opravimo pogovor, ki jih umiri in pripravi na ogled. Njihovo pozornost usmerimo na dogajanje na odru in jim dovolimo, da se mu v celoti prepustijo. Po koncu predstave pa je ponovno dobrodošel pogovor, saj bodo na ta način otroci imeli možnost, da izrazijo svoje misli, doživljanja in občutja, ki so se jim pojavila med predstavo.

Najmlajši obiskovalci gledališč so malčki, stari od 1 do 3 let. Za prvo starostno obdobje je značilno, da imajo v tem času najbolj intenziven motorični, čustveni in govorni razvoj, zaradi česar največ informacij pridobijo prek zaznavanja in gibanja. Ker je njihova pozornost pri teh letih omejena, manj usmerjena in nadzorovana, morajo biti zgodbe v predstavah linearne. Zaželeno je, da se pojavijo tudi elementi presenečenja, ki njihovo pozornost v času predstave vedno znova pritegnejo. Vsebovati morajo zaznavne kontraste, ponavljajoče se slikovno gradivo ter nenavaden oziroma zanimiv način govora, besed in gibanja. V spominu jim bodo ostale tiste predstave, pri katerih je veliko ponavljanja, saj ga bodo med ogledom tudi sami začeli posnemati. Pripovedovanje in prikazovanje predstave morata biti enostavna, jasna in strukturirana. Pri tem ima pomembno vlogo odrasla oseba, ki otroke na ogled sprva pripravi in jih kasneje pri predstavi tudi spremlja. Nežen humor, izrazite barve, igrivo gibanje in preproste zgodbe bodo otrokom omogočile, da se poglobijo v svoje doživljanje in vstopijo v lasten domišljjski svet (Arhar idr., 2001).

Drugo starostno obdobje opredelimo kot zgodnje otroštvo. Otroci so stari od 3 do 6 let in zanje je značilno, da v tem obdobju intenzivno vstopajo v socialne interakcije, pri čemer si ustvarjajo prijateljske vezi ter krepijo svojo sposobnost komuniciranja, empatije in zmožnost razumevanja perspektive drugih. Srečujejo se torej z medsebojnimi odnosi in se soočajo z raznimi konflikti, hkrati pa se učijo iskanja rešitev in reševanja problemov. Pri teh letih se jim izboljšuje usmerjanje pozornosti, povezovanje stvari in pojmov med seboj ter prepletanje le-teh s svojimi preteklimi izkušnjami. Njihov čustveni in moralni razvoj v tem obdobju zelo napreduje. Seznanijo se z močnimi čustvi, katerih se učijo prepoznavati, razumeti in izražati. Z moralnim razvojem pridobivajo na razumevanju recipročnosti in spoznavajo, da ima vsako njihovo dejanje neko posledico. S tem se učijo o pravičnosti, ločujejo med dobrim in zlim ter prepoznavajo resnice in laži. Zgodbe, ki jih v tem obdobju najbolj zanimajo, so tiste, ki jim postavljajo čustvene in miselne izzive. Pritegnejo jih tudi prizori s prilagojenim humorjem, tekočim dialogom, z elementi presenečenja, glasbo, s pesmimi in petjem ter z ugankami. Sčasoma pa dobijo interes še za tiste zgodbe, ki imajo nepričakovane razplete in jim stvari v njej niso poznane. Njihova domišljija je čedalje bolj bujna, razvija pa se jim tudi jezik oziroma njihove govorne sposobnosti. V tem

obdobju pridobivajo slovnično podlago za izražanje in na različne načine eksperimentirajo z jezikom (Arhar idr., 2001).

2.2 Kulturna vzgoja v vrtcu

V okviru kulturne vzgoje v vrtcu lahko obravnavamo različne teme. Šinko (2008) poudarja pomembnost gledališke vzgoje, medtem ko se Korošec (2002) osredotoča na multikulturno vzgojo. Skupna točka obeh avtoric pa so lutke in njihova vloga pri delu z otroki.

Šinko (2008) v svojem članku navaja tri objektivne ustvarjalne elemente gledališča, ki morajo biti prisotni tako v fizičnem kot tudi psihičnem smislu, saj v nasprotnem primeru ne gre za pravo gledališče. Ti elementi so lutkovna igra, oder in občinstvo. Skozi lutkovno igro se prikazujejo različne metafore, ki so običajno povezane z resničnimi dogodki. Avtorica trdi, da so lutke manj kontroverzne, zaradi česar si lahko dovolijo obravnavati tiste teme, ki se sicer dojemajo kot občutljive. Multikulturnost je ena izmed tem, ki jo lahko opredelimo kot občutljivo. Korošec (2002) izpostavi opažanje, da je vedenje otrok v času skupinskega dela, prostega izražanja in ustvarjalne igre jasen pokazatelj, v kakšnih odnosih so otroci med seboj. V kolikor so znotraj enega oddelka otroci različnih kultur, se lahko na ta način hitro ugotovi, kakšen je njihov položaj v skupini. S tem, ko otrokom ponudimo več raznolikih lutk in jih prepustimo prosti igri z njimi, pa lahko vidimo, da izbirajo tiste lutke oziroma vloge, ki najbolj sovpadajo z njihovim značajem. Avtorica v svojem članku opisuje projekt, ki ga je izvedla skupaj s tretjim razredom osnovne šole, v katerem sta bili dve deklici priseljenki. Eno je opisala kot zadržano in ne najboljše integrirano v skupino, drugo pa kot osamljeno, saj ju njuni sošolci niso vključevali v svojo družbo in igro. Tekom projekta je obe deklici opazovala in čeprav nista bili zelo zgovorni, sta pri nastopanju z lutko malo bolj zaživele. S svojimi dejavnostmi jima je omogočila, da so ju sošolci v razredu opazili in da sta dobili priložnost izraziti svoja občutja. Drugi otroci so preko različnih dejavnosti prišli do spoznanja, kako neprijeten je občutek nesprejetosti. Kmalu zatem je avtorica opazila, da so otroci v svoj krog začeli vabiti tudi priseljeni deklici in ju vključevati v svojo družbo. Članek zaključuje z mislijo, da je običajno nastopanje privilegij za tiste otroke, ki so učno bolj uspešni, vloge pa so jim dodeljene. V kolikor želimo otrokom zagotoviti, da lahko pri predstavi sodelujejo vsi, jim moramo omogočiti kreativen pristop k nastopanju in jim dovoliti, da improvizirajo. Tako se imajo vsi priložnost dokazati, njihova samopodoba pa se bo le krepila. Avtorica poudarja pomembnost zavedanja, da se lahko čisto vsak otrok, ne glede na njegove intelektualne, komunikacijske in verbalne sposobnosti, izkaže pri nastopanju z lutko ter

sodelovanju v raznih gledaliških dejavnostih. Enakega mnenja je tudi Šinko (2008), saj pravi, da je ravno gledališče tisto, ki lahko prispeva k razvoju otrokovih kognitivnih sposobnosti ter je dobro sredstvo za estetsko in pedagoško vzgojo. Otroci so pri ogledu lutkovnih predstav aktivni, ker želijo z glavnim likom sodelovati. Zaradi tega je pomembno, kakšne lutkovne predstave jim ponudimo za ogled, saj morajo biti v prvi vrsti primerne za njihovo starost. Otroci, stari okoli 5 let, zgodbo doživljajo v manjših enotah, zaradi česar si prizore lažje zapomnijo takrat, ko so ti živahni in polni akcije, vmesno zapiranje zaves pa jih pri tem lahko zmoti. Avtorica pojasnjuje, da otroke v tem starostnem obdobju bolj zanimajo tiste zgodbe, ki spominjajo na realne življenjske situacije, saj v tej fazi spoznavajo sebe in druge, medsebojne odnose ter že ločujejo med dobrim in zlim. Zaradi tega je pomembna tudi likovna struktura lutke, njeno gibanje, karakter, barva glasu in način govora, saj je vse to odvisno od tega, koga ali kaj predstavlja. Pet do šestletnikom je najbolj pomembno, da se na koncu uveljavi pravica. Njihovo pozornost pritegnejo tiste predstave, kjer si glavni junak na začetku zastavi nek cilj in ga na koncu tudi doseže. Avtorica deli zanimivo dejstvo, da čeprav lutko upravlja animator in je z njo skupaj na odru, ga otroci ne opazijo. To je vidno pri njihovih risbah, ki jih ustvarijo po ogledu predstave, saj s tem pokažejo, da jim je najbolj ostalo v spominu prav bistvo.

2.3 Odr za lutke

Najbolj tipična oblika lutkovnega gledališča je tista, kjer je odrski prostor namenjen samo lutkam. Kot pravi Trefalt (1993), se v tem primeru odrski prostor razlikuje glede na lutkovno tehniko, ki jo izberemo, saj je pomembno, da lutkarja pri animaciji ni mogoče opaziti.

2.3.1 Lutke, vodene od spodaj navzgor

Ročne in ploske lutke ter nekatere senčne lutke in lutke na palicah so vodene od spodaj. Zaradi tega lutkar pri animaciji po potrebi sedi, stoji, kleči ali leži, skriva pa ga večja odrska konstrukcija, svetloba ali paravan. V nasprotju z marionetnim odrom je pomembno, da je pri odrskem prostoru odprta spodnja odprtina, ki pa lutki gibanje zelo omeji. Čeprav so bolj živahne in gibčne, jih je zaradi omejenega akcijskega prostora težje animirati. Kljub temu jim lahko ustvarimo variabilen odrski prostor, in sicer tako, da uporabimo kar scenografijo namesto paravanov, ki poleg tega, da zakrije lutkarja, služi še kot fiktivna podlaga. Ker je spremenljiva, jo lahko zlahka uporabimo kjerkoli in kadarkoli (Trefalt, 1993).

2.3.2 Lutke, vodene od znotraj

Med lutke, ki so vodene od znotraj, spadajo maske in kostumi, ki jih lutkar nadene nase. Ker je ta oblika animacije zelo podobna dramski uprizoritvi, lutkin prostor v tem primeru ni omejen, saj se lutkar po odru lahko giblje svobodno. Paziti mora le na velikost lutke in njene gibalne sposobnosti ter hkrati upoštevati njeno zvočno prebojnost. Od gledalcev se ne sme preveč oddaljiti, saj s tem lahko tvega, da ga ne bodo dobro slišali (Trefalt, 1993).

2.3.3 Oder za lutke in lutkarja kot partnerja

Interakcija med živim igralcem in lutko je v današnjem času precej pogosta oziroma značilna za lutkovno gledališče. Naloga igralca je, da je v vlogi tolmača, pripovedovalca ter posrednika med lutko in gledalci, saj ji s tem pomaga oživeti dogajanje na odru. V tem primeru ji določa odrski prostor, hkrati pa je tudi njegov natančno določen. Na ta način se prepletajo specifične dramskega gledališča in poudarijo specifične lutkovnega (Trefalt, 1993).

2.3.4 Nastanek lutkovne predstave

Načrtovanje lutkovne predstave zahteva poglobitev v izbrano zgodbo in njene osebe. Za to je potrebnih kar nekaj korakov, ki jih mora opraviti režiser, preden se sploh loti pisanja scenarija. Pomembno je, da ni nikoli zadovoljen s prvotno idejo, ki ga doleti, pač pa si ustvari več različnih zapiskov in skic, iz katerih nato črpa nove zamisli.

2.3.4.1 Prvi vtis

Vsaka predstava ima svojega režiserja. Trefalt (1993) pravi, da mora ta besedilo najprej prebrati in se ob tem potruditi, da pozornost posveti splošnemu vtisu, ne pa podrobnostim. Njegov prvi vtis ob branju besedila naj bi bil podoben vtisu gledalcev ob ogledu predstave, hkrati pa si mora delati zapiske, saj mu bodo kasneje koristili pri uprizoritvi. Namen le-teh je, da ga spomnijo na osnovno karakteristiko besedila in mu pomagajo paziti na nejasne dele. Avtor poudarja, da mora biti režiser pri prvem branju kritičen, saj bo tako precej lažje posredoval lutkarju svoj edinstven pogled na besedilo.

2.3.4.2 Tema

Vsebina predstave je običajno razkrita že v njenem naslovu. Kljub temu je natančnost pri izpostavljanju teme pomembna, saj bo to istočasno osnova za določitev osnovne ideje za predstavo. Tema je lahko kateri koli življenjski dogodek. Prav tako jih je lahko več, ki pa se med seboj prepletajo, povezujejo in druga drugo dopolnjujejo (Trefalt, 1993).

2.3.4.3 Osnovna ideja

Režiser potrebuje osnovno idejo, saj ga ta vodi pri ustvarjanju predstave. Vsebuje vse cilje in tudi namene uprizoritve, zaradi česar je vsaka podrobnost, ki je z osnovno idejo povezana, ključnega pomena. Nasprotno pa je s tistimi detajli, ki z njo nimajo skupnih točk, saj uprizoritvi lahko škodujejo, delujejo zavajajoče in so odveč (Trefalt, 1993). Predloge za osnovno idejo mu lahko podajo tudi igralci. Lainšček (1994) ta korak pri procesu ustvarjanja imenuje kaotična stopnja, do katere pride le, če režiser sodelujočim da svobodo pri likovnem izražanju in kreiranju. Kljub temu jih mora znati voditi in usmeriti v pravo smer, saj bo nastala kreativna zmešnjava tako dosegla svoj potencial.

2.3.4.4 Analiza likov in odnosov

V zgodbah je vedno prisotna neka glavna oseba, ki ima specifične značilnosti. Pogosto ima tudi svojega nasprotnika, ki s svojimi dejanji in značajem nasprotuje glavnemu liku. Značilnosti likov se med seboj razlikujejo, da jih lahko na ta način med seboj ločujemo. Ko režiser določi osnovno idejo, glavno osebo in njenega nasprotnika, mora analizirati izbrane like in njihove medsebojne odnose ter jih povezati še z osnovno idejo in temo uprizoritve. Likom je treba določiti starost, značaj, posebnosti, kakšnega izgleda so, kaj je značilno za njihovo vedenje ter kako dojemajo sebe in druge (Trefalt, 1993). Liki na tej točki še nimajo končne podobe, saj se morajo še prej z njimi seznaniti tudi njihovi animatorji in jih dokončno oblikovati skupaj z režiserjem. Na ta način lutkar upošteva napotke in želen stil uprizoritve režiserja, ta pa daje možnost igralcu, da v lutko prenese še svoje značilnosti, ne da bi s tem zanemaril enotnost celotne predstave (Ahačič, 1969).

2.3.4.5 Besedilo

Režiser mora znati besedilo prebrati tudi med vrsticami in njegovo vsebino interpretirati po svoje. Posebno pozornost mora nameniti še notranjim monologom oseb v zgodbi, saj ga lutke težje izrazijo s svojo mimiko in gestami. V kolikor se tako odloči, mu besedilo služi le kot inspiracija. V tem primeru ga ne analizira, ampak se prepusti domišljiji in fantaziji. Temu ustvarjalnemu procesu rečemo avtorska uprizoritev (Trefalt, 1993). K razvijanju scenarija za predstavo prispevajo tudi nastopajoči s svojo improvizacijo v času prvih vaj. Režiser jim mora omogočiti, da si na tej točki v celoti dovolijo improvizacijo, ter si zapisati vse zanimive in dobro izpeljane dele, kjer se zamenjajo tudi scenografija in lutke. Pomaga si s skiciranjem prostorov ter z zapisovanjem dialogov. Ta del načrtovanja je eden izmed najbolj kreativnih, saj se

režiser prepusti improvizaciji igralcev in dopusti možnost, da se razvije nekaj povsem novega, zanimivega in popolnoma nepričakovanega (Lainšček, 1994).

2.3.4.6 Selekcija materialov

Pri izbiri materiala za lutke in scenografijo je pomembno, da smiselno sovпада tudi z osnovno idejo. Režiser s svojo idejo na nek način že vnaprej določi lutkovno tehniko, od te pa je odvisno, kakšen material bo za izdelavo najbolj primeren. Za ustvarjanje določene atmosfere je treba upoštevati tudi barve materialov, ki igrajo posebno veliko vlogo prav v otroškem lutkovnem gledališču. Barve imajo svoj pomen že v vsakdanjem življenju, zato je smiselno, da se ga upošteva tudi pri gledaliških uprizoritvah. V kombinaciji z določeno glasbo se tako ustvari dramatičnost (Trefalt, 1993). Lainšček (1994) pravi, da je lutki treba poiskati dramski potencial, kar prav tako poudari pomembnost izbire ustreznega materiala, saj ta določa, kako se bodo lutke premikale, česa bodo zmožne ter kako bodo videti.

2.3.4.7 Izdelava lutk

Karakterji likov narekujejo, kako bodo njihove lutke izdelane. Od njihovih značajev sta namreč odvisna kostum in splošen izgled. Pomembno je, da jih oblačila ne ovirajo pri gibanju ter da izrazijo tisto, česar lutke z mimiko ne morejo. Likovnik skrbi za celotno likovno podobo uprizoritve, zato je pomembno, da so lutke, kostumi in scenografija enotni. Lutke se zaradi svoje velikosti lahko hitro izgubijo na odru. Zato je treba paziti na izbiro barv, da jih je kljub majhnosti možno ločiti od scenografije in opaziti tudi od daleč (Trefalt, 1993). Režiser in likovnik morata biti pri zasnovi in izdelavi lutk pozorna tudi na njene premike po odru ter na prenašanje le-te med animatorji. Vse to se mora dogajati čim bolj nemoteno in tekoče, saj bi se drugače porušil ritem predstave (Lainšček, 1994).

2.3.4.8 Scenografija

V lutkovnem gledališču za scenografijo poskrbi likovnik. Naloga režiserja pa je, da določi vzdušje, ki ga bo scenografija izražala. Ker celoten scenski prostor načrtuje režiser sam, mora o njem razmišljati že na začetku. Scenografija je likovna uprizoritev dogajalnega prostora, hkrati pa deluje še kot pripomoček, kamor se skriva lutkar in določa gibalni prostor lutk. V primerjavi z dramskim gledališčem morajo biti stene, tla in strop natančno določeni, saj imajo posamezne lutkovne tehnike svoje specifične značilnosti gibanja (Trefalt, 1993). Scenografija se mora stilsko ujemati s kostumi in z osnovno idejo, saj je pomembno, da je vse skupaj skladno. Treba je paziti, da gledalcev pri ogledu predstave ne ovira oziroma da njihove pozornosti ne preusmerja stran od

nastopajočih. Biti mora funkcionalna ter smiselno povezana z dogajalnim časom zgodbe in drugimi stilskimi značilnostmi (Ahačič, 1969).

2.4 Scenografija

Scenografija lutkovnega gledališča mora biti izdelana premišljeno, natančno in smiselno. Prvotne ideje ne smemo vzeti za končno, ampak jo moramo najprej testirati v praksi, dati možnost še drugim idejam in tako videti, katera od teh idej je najbolj funkcionalna in hkrati estetsko primerna za uprizoritev. Scena se mora tekom predstave razvijati logično, v skladu z zgodbo in gibanjem lutke, animatorja pa pri nastopanju ne sme ovirati, ampak mu služiti kot pripomoček. Treba je določiti dinamiko in čas vsake prikazane scene, saj bo le tako mogoče ohranjati ritem predstave ter poskrbeti za tekoče in smiselno razvijanje zgodbe. Lahko se tudi zgodi, da bo treba nekatere scenske elemente podreti, jih popraviti ali pa v celoti narediti znova (Lainšček, 1994). Pri scenografiji je pomembna tudi izbira barve, ki bo prevladovala oziroma veljala za osnovno. Ta bo pomagala pri vzpostavitvi želene atmosfere oziroma vzdušja, dopolnimo pa jo lahko še z drugimi ujemajočimi se barvami. Pri tem moramo paziti, da si le-te niso komplementarne, saj bi bile takšne barvne kombinacije preveč kričeče in moteče za gledalce. Izbira nevtralnih odtenkov scene omogoča, da jo lahko uporabimo za igro katere koli zgodbe. Služi nam kot osnovna podlaga, ki se po potrebi nadgradi še z drugimi barvami, ki sovpadajo z določeno uprizoritvijo. Na ta način lahko izpostavimo točno določene dele, za katere želimo, da jih gledalci najbolj opazijo (Ahačič, 1969). Pomen barv na odru je torej enak pomenu barv v vsakdanjem življenju. Rdeča predstavlja ogenj, ljubezen, strast in kri, rumena toplino, mehkobo, ljubosumje in zlato, modra hladnost, noč in simbolizira ženske, zelena nas miri in nam daje upanje, bela predstavlja nedolžnost, dan in svetlobo, nenazadnje pa je še črna, ki je značilna za smrt, žalost in noč (Trefalt, 1993).

3 PRAKTIČNI DEL

3.1 Problem, namen in cilji

3.1.1 Problem

Glede na multikulturno družbo, v kateri živimo, so tudi otroci čedalje bolj v stiku z drugimi kulturami. Z njimi se najpogosteje srečujejo znotraj svojega oddelka v vrtcu ali razreda v šoli. Zaradi raznolikosti med kulturami večkrat prihaja do nesprejetosti in poniževanja drugačnih. Naloga vzgojiteljev in učiteljev je, da otroke učijo sprejemanja in spoštovanja tistih, ki se od nas na kakršen koli način razlikujejo. Pomembno je, da se otroci zavedajo, da drugačnost ne pomeni manjvrednost. Narodnostna pripadnost in revščina sta pogosto tarča posmeha, kar lahko privede do nižjega učnega uspeha otrok in izključevanja iz družbe. Posledica tega pa je, da imajo ti otroci poleg ostalih težav še vedenjske in/ali mentalne težave (Korošec, 2002). V izogib temu je treba otroke o raznolikosti kultur ozaveščati že v predšolskem obdobju. Prej ko se z njimi seznanijo, lažje jih kasneje sprejmejo in so do njih razumevajoči. Vloga vzgojitelja pri tem je, da to uresniči z raznimi dejavnostmi. Kot odrasla oseba v skupini ima velik vpliv na otrokovo dožemanje sveta, sebe in drugih, zato bo s tovrstnimi dejavnostmi otrokom priseljencev neposredno dal vedeti, da so opaženi, slišani in predvsem sprejeti. S svojim odnosom jim bo zagotovil občutek varnosti, ljubezni in spoštovanja, njegovo vedenje pa bodo sčasoma posnemali še ostali otroci.

Ciljna publika večine lutkovnih del so otroci, kar privede do splošnega mnenja, da je lutkovno gledališče v osnovi namenjeno le otrokom. Lutke so zaradi tega pogosto napačno razumljene, ker se jih dojemajo kot neresne. Šinko (2008) je mnenja, da je lutkovna igra bolj zapletena kot dramska. Pravi, da morajo lutkarji vedeti vse, kar vedo dramski igralci in hkrati s svojo animacijo lutki dati življenje. Poznati morajo njen karakter, kakšna je v odnosu do drugih lutk, kaj je njena vloga in na kakšen način se lahko izraža. Čeprav lutke dajejo vtis otroškosti in igrivosti, ne smemo zanemariti dejstva, da se tudi v lutkovnem gledališču lahko obravnava resnejše in »bolj odrasle« teme. Lutkovna nadaljevanka, ki bo zasnovana v naši diplomski nalogi, bo v osnovi res namenjena otrokom. Vendar pa je vsebina, ki jo bo zajemala, še kako resna in pomembna. Igriva narava lutk je v tem primeru prav za prav le prednost, saj bo otrokom spremljanje lutkovnih predstav toliko bolj privlačno in zanimivo.

Načrtovanje in izvedba lutkovne predstave ni tako enostavna, kot se morda sprva zdi. Celoten proces zahteva poznavanje vloge lutkarja v odnosu do lutke, vseh lutkovnih tehnik in njihovih značilnosti, smiselno je treba uskladiti lutke z določenimi žanri ter razumeti odrski prostor in scensko postavitve. Vse naštetu mora sovpadati z

vsebino zgodbe, ki pa jo predhodno načrtno izberemo glede na določeno ciljno publiko. Tej primerno je treba prilagoditi še scenarij in na koncu vse skupaj iz papirja spraviti na oder (Trefalt, 1993).

3.1.2 Namen

Namen diplomske naloge je oblikovati t.i. lutkovno nadaljevanko, preko katere otroci spoznajo še druge kulture po svetu ter kaj je za njih značilno. Skozi več lutkovnih predstav bomo otroke seznanili z arhitekturo, tradicijami in navadami drugih narodov. Z uporabo lutk bomo otrokom lažje prikazali načine življenja ljudi po svetu na njim razumljiv in zabaven način, saj so jim blizu in se z njimi lažje poistovetijo. Otrokom želimo sporočiti, da so tudi druge kulture zanimive ter vredne našega sprejemanja in spoštovanja. Korošec (2002) je mnenja, da moraliziranje privede do nasprotnega učinka in da morajo otroci najprej pridobiti pozitivne izkušnje, ki pa jih lahko pridobijo s pomočjo lutk in lutkovnega gledališča. Namreč, prav lutka je tista, ki si lahko dovoli govoriti o tabu temah.

3.1.3 Cilji

S cilji, ki smo si jih zadali v diplomski nalogi, smo želeli:

- raziskati ključne elemente načrtovanja lutkovne predstave v vrtcu, ki jo izvede vzgojitelj;
- prenesti zgodbo iz izbrane knjige v scenarij za lutkovno predstav;
- načrtovati lutkovno predstav za otroke 2. starostnega obdobja;
- seznaniti otroke 2. starostnega obdobja z različnimi kulturami s pomočjo lutkovnih predstav;
- proučiti prednosti medpodročnega povezovanja med umetnostjo in družbo na podlagi lutkovne predstave za otroke;
- ugotoviti prednosti lutkovne scenografije pri spoznavanju arhitekture različnih kultur.

3.2 Raziskovalna vprašanja

Zanimalo nas je predvsem:

- Kateri so ključni elementi načrtovanja lutkovne predstave v vrtcu, ki jo izvede vzgojitelj?
- Kako prenesti zgodbo iz izbrane knjige v scenarij za lutkovno predstav?
- Kako načrtovati lutkovno predstav za otroke 2. starostnega obdobja?
- Kako otroke 2. starostnega obdobja seznaniti z različnimi kulturami s pomočjo lutkovne predstave?

- Kakšno prednost ima medpodročno povezovanje umetnosti in družbe pri lutkovni predstavi za otroke?
- Katere prednosti ima lutkovna scenografija pri spoznavanju različnih arhitekturnih značilnosti bivališč?

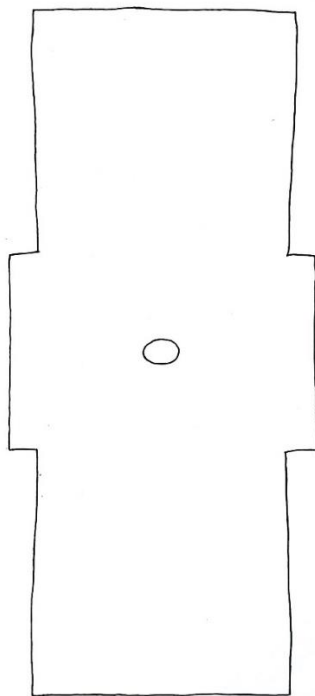
3.3 Načrt

3.3.1 Osnovni koncept lutkovne nadaljevanke

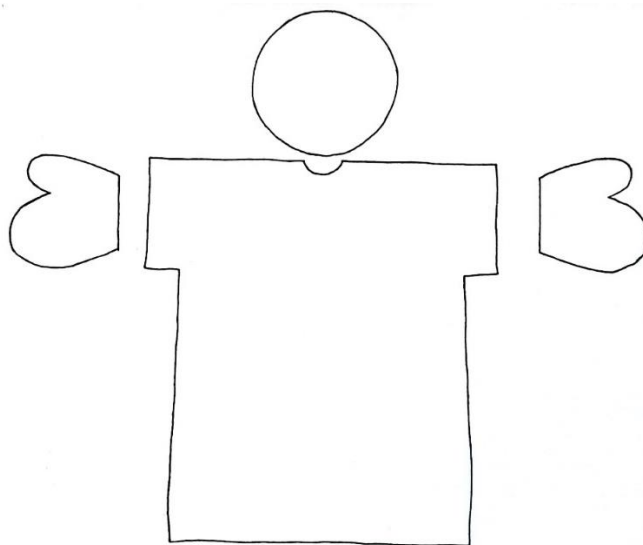
Lutkovna nadaljevanke bo predvidoma trajala en mesec, saj bom posamezne lutkovne predstave izvajala enkrat tedensko. Projekt bo izpeljan v enem od gorenjskih vrtcev v sodelovanju z oddelkom 2. starostnega obdobja, v katerem je 19 otrok. Vsak teden bom predstavila po eno kulturo, tako da jo bom predstavila v kratki lutkovni predstavi, nato pa bom v istem tednu izvedla še druge dejavnosti, ki se povezujejo s kulturo iz odigrane predstave. Za rdečo nit sem si zastavila slogan *Kaj gradiš? Kako živiš?*, ki je tudi značilna fraza našega glavnega junaka. Kot osnovo vsebine lutkovne nadaljevanke sem določila knjigo *A Place Called Home: Look Inside Houses from Around the World*, ki jo je napisala Kate Baker in ilustrirala Rebecca Green. Gre za zanimivo knjigo z zavijki, ki prikazuje, kako ljudje po svetu živijo, kaj je značilno za njihovo področje (jedi, navade ipd.) in na kratko opisuje posebnosti tamkajšnjih domov. Scenarij lutkovne nadaljevanke je torej priredba zgodbe v knjigi. Glede na zahteve scenarija je določena lutkovna tehnika, tej primerno pa bodo zasnovani tudi načrti scenografij. Scenarij za vsako posamezno lutkovno predstavo bom oblikovala tako, da bodo otroci vključeni v pogovor z lutkami. Lutke jih bodo nagovarjale, jim postavljale vprašanja in se odzivale na njihove odgovore, kar pomeni, da bom v scenarijih upoštevala tudi trenutke improvizacije. Izbrala sem tehniko ročnih lutk, saj so od vseh lutkovnih tehnik ročne najbolj dinamične, kar pa je pri uprizoritvi pričujoče otroške lutkovne nadaljevanke zaželeno. Izdelala jih bom na način rokavičke, narejene pa bodo iz blaga in stiropora. Scenografija bo torej prilagojena ročnim lutkam, kar pomeni, da bom oder za lutke izdelala iz penaste plošče kappa na način makete. Oblekla jih bom z barvnimi šelehamerji ter se s tem skušala približati načinu gradnje in opremljanju domov različnih kultur. V dno izdelanih maket, ki predstavljajo bivališča različnih ljudi po svetu, bom izrezala večjo luknjo, ki mi bo omogočila dostop do odrskega prostora in realizacijo vodenja lutk od spodaj. Posledično bodo v času uprizoritve hiše junakov morale biti privzdignjene, zaradi česar sem v načrt scenografije vključila uporabo paravana, na vrh katerega bom namestila makete bivališč, hkrati pa me bo med animiranjem lutk zakrival. Materiali in pripomočki bodo izbrani premišljeno, da bodo varni, ko bodo otroci z njimi v stiku.

Glavni junak v zgodbi je pilot Bine, ki s svojim letalom rad potuje in odkriva nove kraje. Pri svojem potovanju naleti na otroke iz vrtca, s katerimi se hitro spoprijatelji in jih povabi s seboj na dogodivščino. Skupaj odletijo v njegovem letalu, in ker ročne lutke ne morejo leteti, pri animiranju uporabim dvojnika pilota Bineta na palici. Bine in otroci se ustavijo v štirih državah, kjer spoznajo tamkajšnje prebivalce, se naučijo pozdravov v njihovem jeziku in vidijo, kako tam živijo ter kakšne hiške si gradijo.

3.3.2 Načrti lutk

Slika 1: Kroj za trup lutke

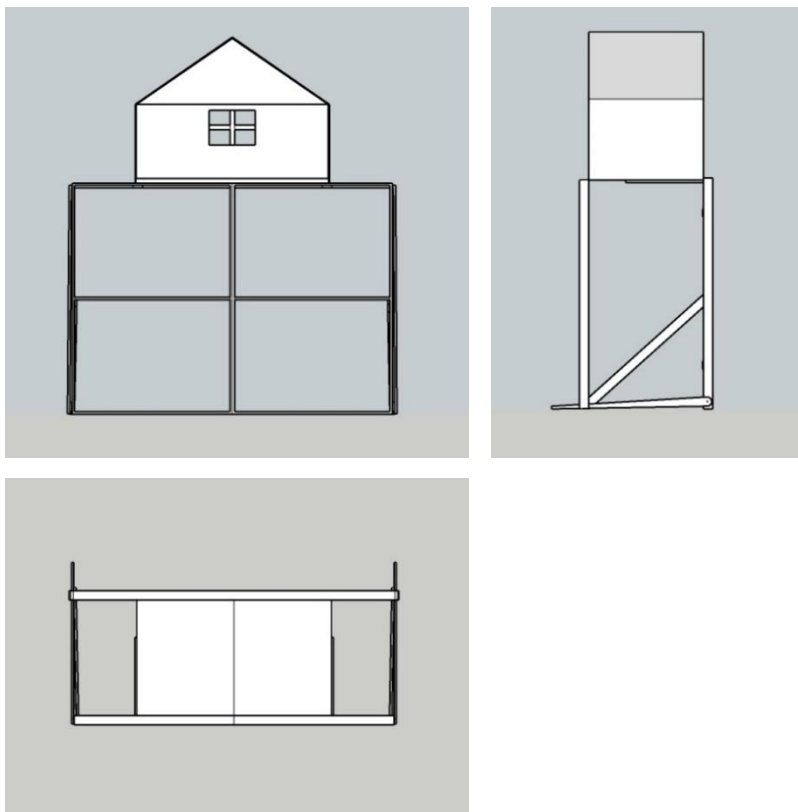

Slika 2: Vzorec lutke

3.3.3 Načrti scenografije

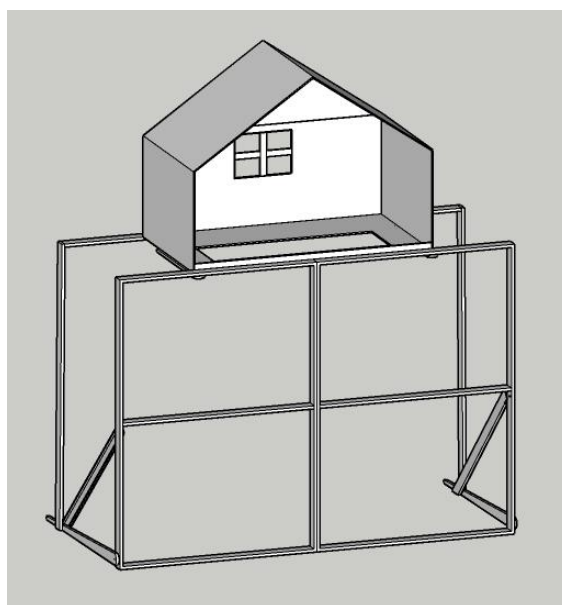
3.3.3.1 Grenlandija

- Pravokotna projekcija

Slika 3: Pravokotna projekcija - Grenlandija

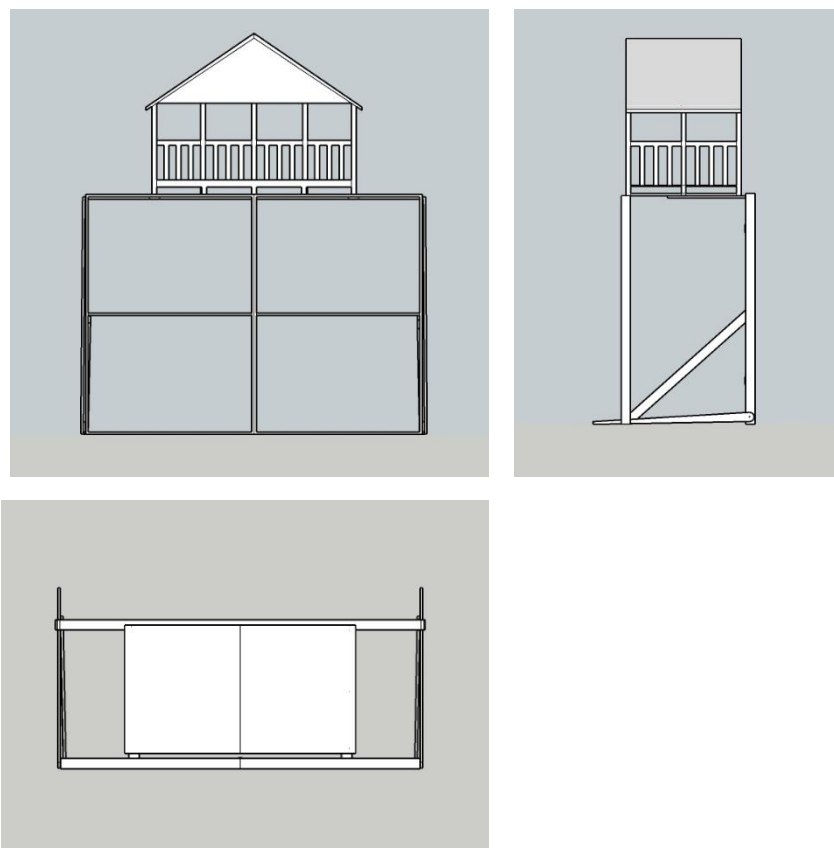
- Aksonometrija

Slika 4: Aksonometrija - Grenlandija

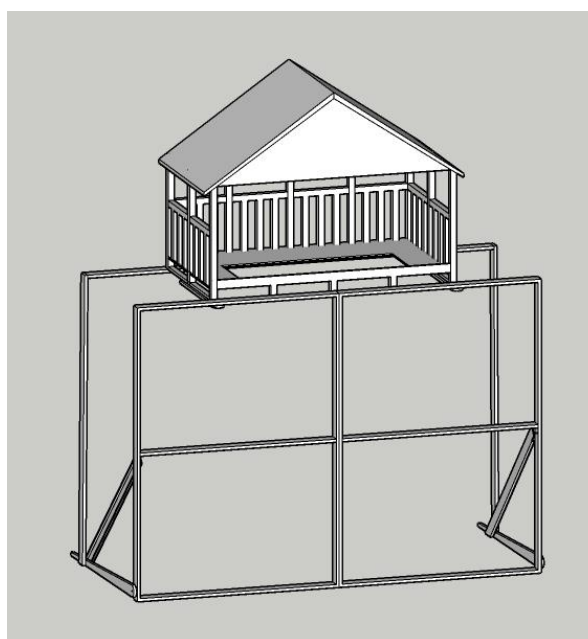
3.3.3.2 Amazonski pragozd – Brazilija

- Pravokotna projekcija

Slika 5: Pravokotna projekcija - Brazilija

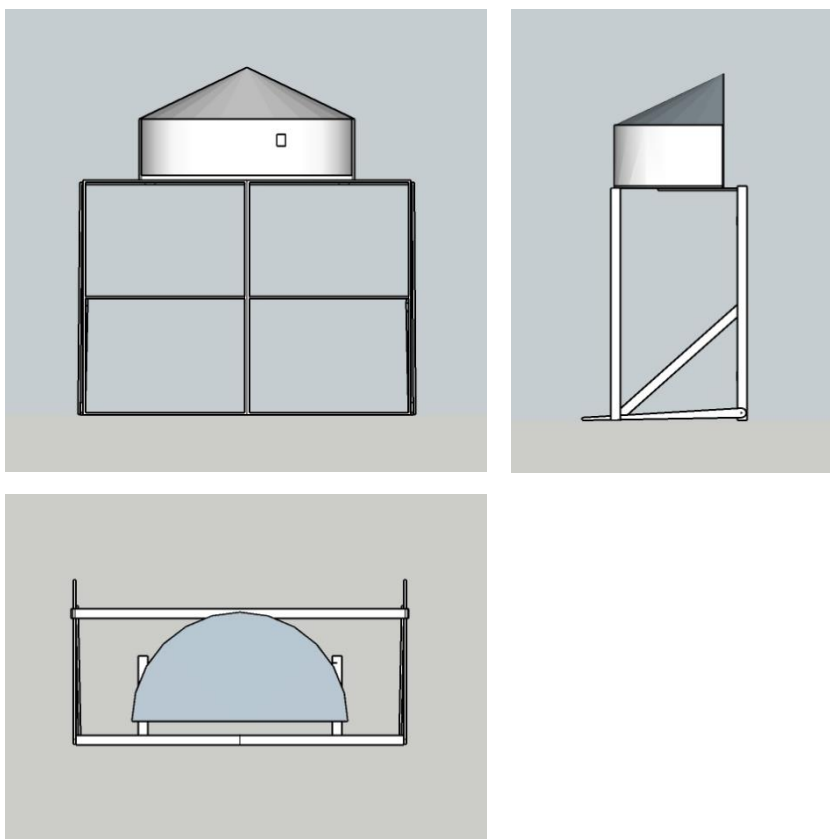
- Aksonometrija

Slika 6: Aksonometrija - Brazilija

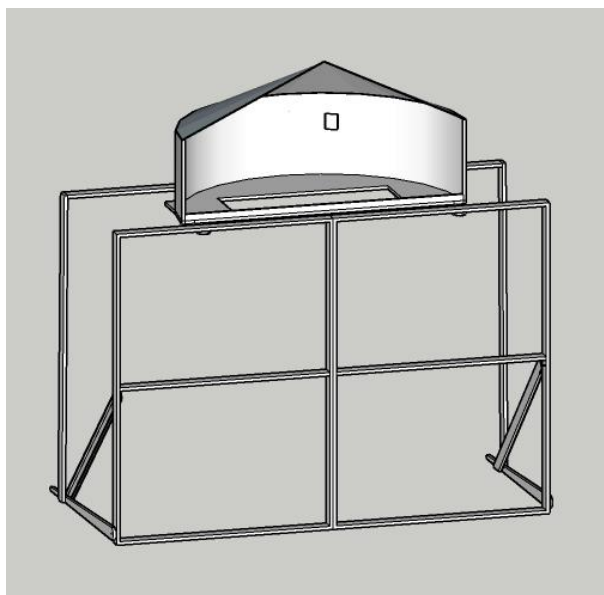
3.3.3.3 Kenija – Afrika

- Pravokotna projekcija

Slika 7: Pravokotna projekcija - Afrika

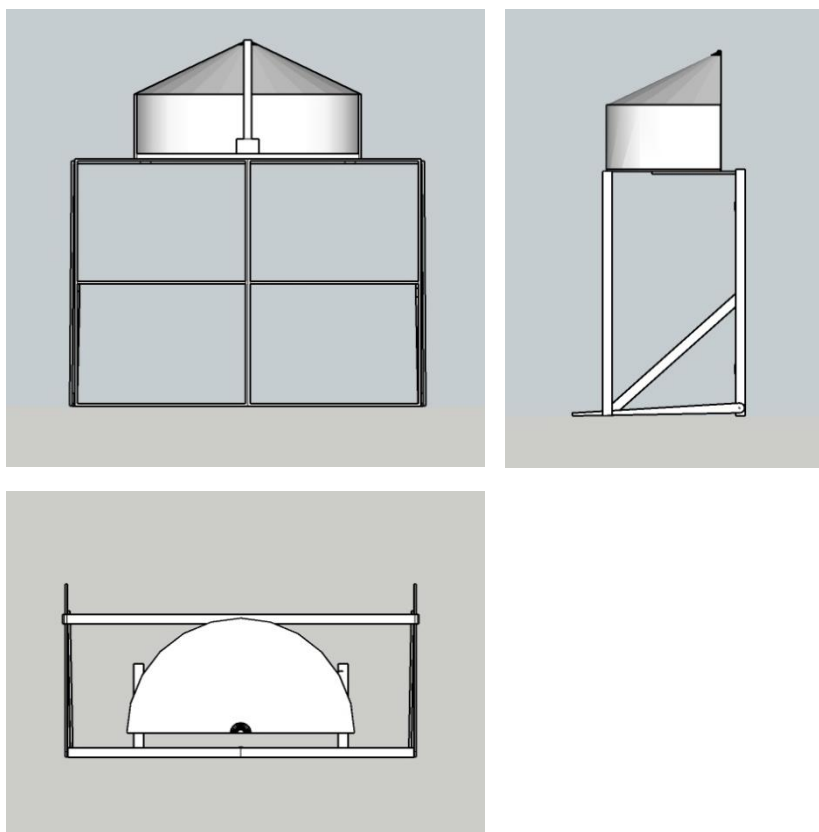
- Aksonometrija

Slika 8: Aksonometrija - Afrika

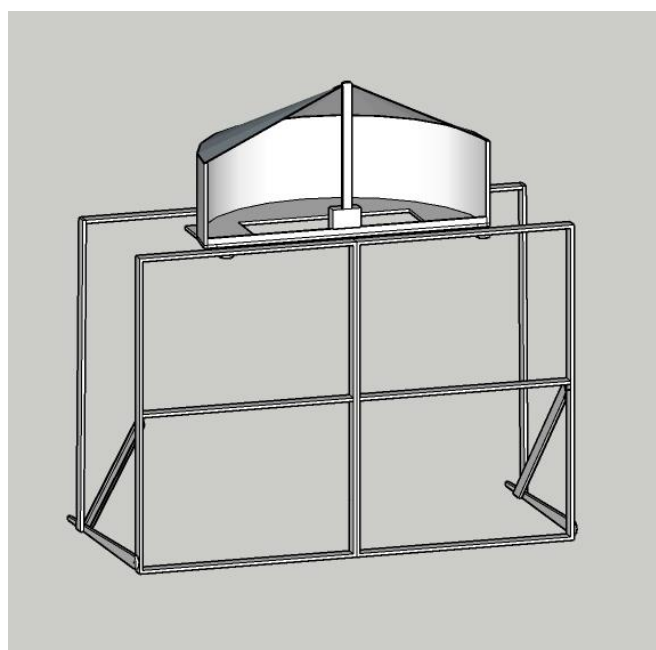
3.3.3.4 Puščava Gobi – Mongolija

- Pravokotna projekcija

Slika 9: Pravokotna projekcija - Mongolija

- Aksonometrija

Slika 10: Aksonometrija - Mongolija

3.4 Izvedba lutkovne nadaljevanke

3.4.1 Izdelava lutk

Za lutke sem si najprej zarisala približne skice, da sem si lažje predstavljala, kako bodo osebe izgledale. Iz časopisa sem nato glede na skice oblikovala kroj (slika 7), ki sem ga uporabila za osnovno konstrukcijo lutk ter načrtovala še vzorec (slika 8). Sledila je izbira primerne blaga v več različnih barvah in vsega preostalega materiala, ki sem ga potrebovala za izdelavo. Poleg blaga sem uporabila tudi kroglice iz stiropora, polnilo, volno in šelešamer. S pomočjo že izdelanega kroja sem iz izbranega blaga najprej izrezala trupe lutk in jim dodala vse potrebne dodatke, katere sem že na začetku vključila v svoje skice ter vse skupaj zašila s šivalnim strojem. Pri izdelavi rok je bil postopek enak, s tem da sem le-te napolnila s polnilom in jih na trup prišila naknadno. Nato sem se lotila izdelave glav. V vsako posamezno kroglo iz stiropora sem izdolbila luknjo, ki omogoča, da si lutke lažje nadenem na roko. V luknje sem s silikonskim lepilom nalepila zvitek iz šelešamerja, v katerega bom vstavila prst in tako zlahka premikala glave lutk. Določila sem sprednji del kroglice in na njeno sredino nalepila manjšo kroglico iz stiropora, ki predstavlja lutkin nos. Kroglice sem zatem oblekla z blagom določene kožne barve, jim dodala oči in usta iz šelešamerja ter lase iz volne. Nekaterim sem izdelala pokrivala iz blaga in glave s silikonskim lepilom pritrdila na trupe lutk. Dodala sem jim še ovratnike in lutke so bile končane. Kasneje sem iz šelešamerja izdelala še plosko lutko glavne osebe v svojem letalu. Za tehniko izdelave sem določila kolaž, saj na ta način barvni šelešamerji pridejo bolj do izraza. Ker gre za plosko lutko na palici, sem jo izdelala dvostransko, da jo je bilo enostavnejše animirati.

Slika 11: Končni izdelki lutk

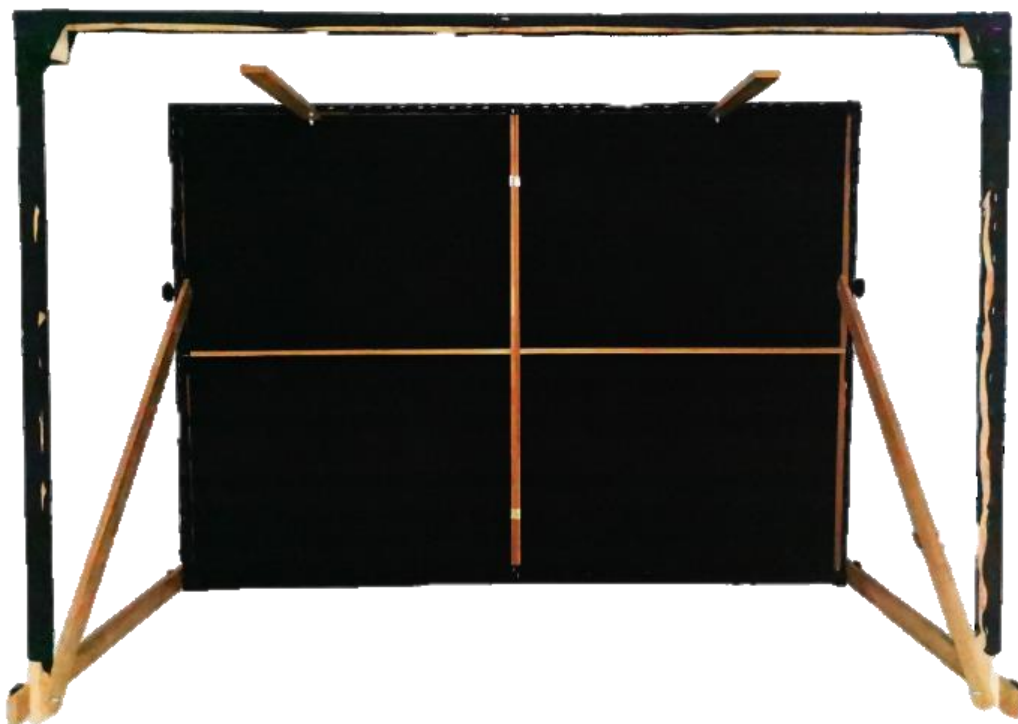
Slika 12: Ploska lutka pilota Bineta

3.4.2 Izdelava scenografije

Scenografijo zajemajo hišice likov iz zgodbe in paravan, na katerem so v času uprizoritve postavljene hiše. Načrte sem zrisala v programu SketchUp Pro, kjer sem določila vse potrebne mere in si tako ustvarila vizualno predstavo končne scenografije. Pri paravanu gre za leseno strukturo (slika 18 in slika 19), ki je spredaj prekrita s črnim neprosojnim blagom in je združena iz treh večjih elementov. Sprednji del paravana sestavljata dva okvirja, ki sta izdelana iz tikovega lesa in na sredini združena s tečaji za vrata, njegov zadnji del pa je v enem kosu izdelan iz vezane plošče. Sprednji in zadnji del povezujejo noge. Celoten paravan je zložljiv in narejen tako, da se nekatere dele lahko razstavi. To omogoča enostavnejše prenašanje in hkrati lažje prilagajanje postavitve posamezni hiši glede na njene dimenzije. Hiše so izdelane iz penaste plošče, iz katere sem za vsako posebej izrezala tla in stene. Oblekla sem jih v barvne šeleshamerje ter z oblikovanjem poskušala na enostaven način ponazoriti arhitekturo izbranih kultur. Stene in tla sem pritrdila skupaj z dvostranskim lepilnim trakom in bucikami ter hišam nato dodala še strehe. Dve hiši imata streho narejeno iz šeleshamerja, dve pa iz blaga. Pohištvo je narejeno na enak način kakor hiše, dodala pa sem še nekaj dekorativnih elementov iz blaga in šeleshamerja.

Slika 13: Sprednji del paravana

Slika 14: Zadnji del paravana

Slika 15: Grenlandska hiša

Slika 16: Amazonska koliba

Slika 17: Hiša v Keniji

Slika 18: Nomadska jurta

3.4.3 Lutkovna nadaljevanka

Pred začetkom uprizoritev je bilo treba pripraviti prostor, kamor sem kasneje povabila otroke na ogled lutkovnih predstav. V ustvarjalnem prostoru sem določila mesto, kjer je stal paravan in predenj pripravila sedišča za otroke, vzgojiteljico in njeno pomočnico. Lutke in scenografijo sem imela spravljene za paravanom, za enostavno in hitro uporabo.

Slika 19: Priprava prostora

Pri prvi uprizoritvi sem z otroki zelo hitro navezala stik preko glavnega lika zgodbe, pilota Bineta. Ta stik sem uspela ohraniti vse do zadnje predstave. Skozi lutko sem se z njimi pogovarjala in jih vključevala v zgodbo. Otroci so pri pogovoru ves čas sodelovali in zgodilo se je celo to, da jih včasih nisem uspela preglasiti. Videti je bilo, da so se v uprizoritve precej hitro vživeli in z lutkami vzpostavili pozitiven odnos. Nekajkrat so z njimi začeli komunicirati samoiniciativno, za kar je bilo treba pustiti prostor za improvizirane odgovore in odzive. Posamezne lutkovne predstave sem zasnovala tako, da so se vedno odvijale po približno enakem vrstnem redu. Zgodbe so se vsakič začele s krajšim pogovorom med Binetom in otroki, kjer jih je nagovoril in jim povedal, kam se bodo skupaj odpravili. Zatem so otroci pomagali pri vzletu njegovega letala in odleteli na pot. V vsaki deželi so se najprej spoznali z osebami, ki tam živijo, si ogledali zunanjo okolico in nato še hišo ter njeno notranjost. Liki iz različnih kultur so pripovedovali o svojem načinu gradnje hiš, značilnih jedeh, oblačilih ter običajih in jih na koncu naučili pozdraviti v svojem jeziku.

3.4.3.1 Prva uprizoritev

Lutkovna nadaljevanka se je začela z uprizoritvijo o Grenlandiji. Ko so se otroci posedli na svoja sedišča in se umirili, se je izza paravana pokazal pilot Bine. Otroke je pozdravil in se jim predstavil. Nato ga je zanimalo, ali radi potujejo, na kar so odgovorili pritrdilno. Ko jih je vprašal, kje so že bili, je večina otrok povedalo, da so bili na počitnicah na morju. Zatem jim je Bine pojasnil, da se odpravlja proti Grenlandiji, kjer je veliko pisanih hiš in otroke povabil s seboj na potovanje. Pokazal jim je, kako naj mu pomagajo pri vzletu letala in ob trenutku odhoda se je zaslišala glasba. V času predvajanja glasbe se je pilot Bine skril za paravan, na vrh katerega sem takrat postavila grenlandsko hišo (slika 15). Ko se je glasba zaključila, se je poleg hiše ponovno pojavil Bine. Občudoval in komentiral je hišo ter njeno okolico, nato pa skupaj z otroki potrkal na hiško, saj ga je zanimalo, kdo v njej stanuje. V tem trenutku so otroci spoznali novo osebo, saj se je v hiši pojavila Anniita. Bineta in otroke je povabila, naj vstopijo in se jim predstavila. Med Binetom in Anniito se je razvil pogovor, kjer je Anniita povedala precej novih informacij o Grenlandiji. Otroci so spoznali pojav polarne noči, pomene različnih barv hiš (priloga 2, str. 42), kakšno je tradicionalno inuitsko praznično oblačilo, se seznanili s posebnim inuitskim praznovanjem, ki se imenuje kaffemik, Anniita pa jih je na koncu naučila pozdraviti po inuitsko (priloga 2, str. 43). Pri tem pogovoru so sodelovali tudi otroci, in sicer z odgovarjanjem na vprašanja, ki jih je postavljala Bine. Njihovi odgovori so bili na čase nepričakovani, a hkrati posrečeni, saj so povedali, da radi delajo bele snežake, ki so jih že postavljali na vrhu polarnega medveda. Prav tako pa so – po njihovih besedah – že poskusili jesti kitovo kožo, ki pa so jim jo pripravili njihovi očetje. Po predstavi so otroci povedali, da se želijo z Binetom še kdaj odpraviti na potovanje in da z njim radi potujejo. Z vzgojiteljico in njeno pomočnico so se vrnili v igralnico in svoje vtise o predstavi narisali. V naslednjih dneh sem izvedla različne dejavnosti, preko katerih so otroci še bolj podrobno spoznali Grenlandijo. Najprej sem jim pokazala več fotografij in posnetkov Grenlandije in tamkajšnjih barvitih hiš, da so si jih lažje predstavljali, saj so kasneje izdelovali svoje (slika 21). Ob ogledu posnetkov so otroci povedali, da vidijo veliko snega in izpostavili tiste hiše, ki so jim bile najbolj všeč. Skupaj smo se spomnili, kaj pomeni katera barva, zatem pa smo se lotili ustvarjanja. Ponudila sem jim likovni material (lesene palčke, lepilo, akrilne barve, čopiče) in jim pomagala pri izdelavi hišic. Naslednji dan sem jim pokazala fotografije polarnega sija, polarne noči in polnočnega sonca. Pogovarjali smo se o tem, kako bi bilo, če bi morali več dni preživeti v čisti temi, na kar je nekaj otrok povedalo, da so o tem že sanjali. V igralnici smo poskusili narediti simulacijo polarne noči in se igrali v temi. Zadnji dan smo namenili pozornost prebivalcem Grenlandije.

Pogledali smo si posnetek o pasji vpregi sani, kako izgledajo Inuiti, kakšno je njihovo tradicionalno oblačilo (priloga 2, str. 43), kako živijo ter poslušali inuitsko pesem, pri kateri so otroci povedali, da je čisto nič ne razumejo. Posnetek o pasji vpregi jim je bil najbolj všeč, nekdo pa je povedal, da gre za »snežne volke«. Ob ogledu posnetka je ena od deklic komentirala, da »kuži pelejo sanke« in druga deklica je rekla, da so hitri. Otroci so se strinjali, da bi se vsi peljali s takšnimi sanmi. Pojasnila sem jim, da imajo na saneh tudi debele živalske kože, s katerimi se ogrnejo, da jih ne zebe.

Slika 20: Risba pilota Bineta

Slika 21: Izdelki hiš

3.4.3.2 Druga uprizoritev

Naslednja uprizoritev je bila Brazilija. Pilot Bine je na začetku ponovno pozdravil otroke in jim povedal, da se odpravlja v toplejše kraje. Ko jih je vprašal, ali morda vedo, kam se odpravlja, je večina otrok odgovorilo, da na morje. Pojasnil jim je, da bo tokrat odšel v Brazilijo in jih povabil, da si skupaj z njim ogledajo Amazonski pragozd. Otroci so vsi v en glas sprejeli njegovo povabilo in po hitri ponovitvi vzleta letala, so se odpravili na pot. V času potovanja se je ponovno predvajala glasba in se spremenila scena. Na vrh paravana sem postavila hišo iz Amazonskega pragozda (slika 16), eden od dečkov pa je ob tem komentiral, da je črna. Ko se je glasba ustavila, se je spet prikazal Bine. Ogledoval si je pokrajino in otrokom opisoval, kaj vidi. Nato je zagledal hiško in se čudil njenemu izgledu. Tudi v tem primeru so otroci spoznali nov lik, saj se je v hiši pojavila Yarima. Otroke in Bineta je povabila, da si hiško pogledajo še od blizu in se jim predstavila. Delila je nekaj zanimivosti o deževnem pragozdu, pri čemer so otroci najprej spoznali, zakaj se tako sploh imenuje (priloga 2, str. 46). Ko sta se Bine in Yarima pogovarjala, so izvedeli tudi to, da prebivalci pragozda ne uporabljajo avtomobilov, ampak plujejo s čolni po reki Amazonki, ki pa je ena od najdaljših rek na svetu. Yarima jih je seznanila še z različnimi živalmi, ki živijo v gozdu, jim razložila, na kakšen način in iz česa gradijo svoje hiše (priloga 2, str. 46), zakaj si poslikajo obraze in s čim se prehranjujejo (priloga 2, str. 47). Predstavila jim je njihov tradicionalen način življenja brez televizije in interneta ter jih naučila pozdravov v portugalsščini (priloga 2, str. 47). Otroci so ponovno sodelovali pri pogovoru in povedali, da tako kot prebivalci plemena, tudi oni radi uživajo sadje. Od vsega imajo najraje banane, jagode in jabolka. Na koncu so vsi skupaj glasno ponavljali naučene pozdrave in pomahali Yarimi v slovo. Ko je Bine vprašal otroke, kaj se jim je zdelo najbolj zanimivo, so izpostavili hišo. Zelo so jim bile všeč viseče mreže in nekaj otrok je povedalo, da so v njih že spali. Po predstavi smo se pogovarjali in se skušali spomniti, katere živali živijo v pragozdu. Otroci so naštevati opice, medvede, tigre, leve, ptice, lisice in polhe. Ugotovila sem, da si niso najboljše predstavljali, kakšna je razlika med deževnim in navadnim gozdom, zato sem jim pojasnila, da nekatere od prej naštetih živali ne spadajo v deževni gozd. Da bi lažje razumeli, katere živali tam živijo, smo se zatem vrnili v igralnico, kjer sem jim razdelila pobarvanke z motivi teh živali (slika 22). Ko so jih pobarvali, smo jih skupaj izrezali in nalepili na lesene palčke. Otroci so tako ustvarili vsak svojo plosko lutko, te pa so nam prišle prav tudi pri drugih dejavnostih. Naslednji dan sem jim predvajala avdio posnetek različnih zvokov iz deževnega pragozda. Otrokom sem podala navodilo, da skušajo nekatere od teh zvokov prepoznati. Povedali so, da slišijo ptice, ki pojejo in kapljice oz. dež. Zatem sem jim pokazala fotografije več živali in jim

povedala nekaj njihovih značilnosti. Ker je njihova pozornost začela rahlo upadati, sem jim te značilnosti predstavila bolj na kratko. Poudarila sem predvsem poimenovanja teh živali in njihov bivanjski prostor, saj je sledila dejavnost, pri kateri so te informacije najbolj potrebovali. Spoznali so kakaduja, aro, tukana, orinoško pliskavko, piranjo, skata, kapucinko, jaguarja, lenivca, anakondo in rečno žabo ter kajmana. Vnaprej sem imela pripravljen drevesni prikaz, ki sem ga položila na tla med otroke. Vsak je vzel svojo plosko lutko in skupaj smo jih razvrščali v drevesni prikaz po eni lastnosti (slika 23). Določila sem, da jih bomo razvrščali glede na to, ali imajo te živali štiri noge ali ne. Dejavnost sem načrtovala tako, da bi kasneje tudi sami določili nek simbol in živali razvrščali še po kakšni lastnosti, a ker so težko ohranjali svojo pozornost pri dejavnosti, smo jo zaključili. V prihodnjih dneh smo izvedli podobno dejavnost, le da so takrat namesto lutk razvrščali slike živali, in sicer v Euler-Vennov prikaz, torej po dveh lastnostih. Živali so razvrščali glede na to, ali živijo v vodi ali na kopnem. Navodilo teh dveh prikazov so usvojili zelo hitro in samostojno reševali obe nalogi. Zadnji dan v tednu smo ponovno namenili prebivalcem amazonskega gozda. Otrokom sem pokazala fotografije plemena Yanomami, oni pa so opisovali njihova oblačila. Nekdo je izpostavil tudi rjuho, ki jo je imela ženska na fotografiji ovito okoli sebe, v njej pa je nosila dojenčka. Od blizu smo si pogledali še njihove poslikave in okraske na obrazu. Nekaj otrok se je ob pogledu na te poslikave zasmelo in povedali so, da so videti »hečno«. Za zaključek sem jim želela pokazati še posnetek, ki pa žal ni delal. Eden od otrok je rekel, da je dolgočasno, zato sem dejavnost na tej točki končala.

Slika 22: Pobarvanke živali

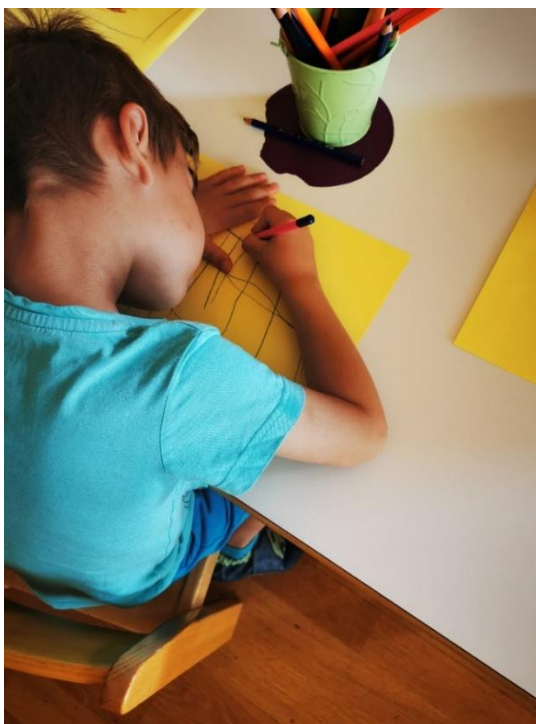

Slika 23: Razvrščanje živali v drevesni prikaz

3.4.3.3 Tretja uprizoritev

V predzadnji uprizoritvi smo odpotovali v Afriko. Bine je na začetku lutkovne predstave otroke pozdravil in jih vprašal, kaj zabavnega so počeli v preteklih dneh, na kar so odgovorili, da so videli volkove in medvede. To je bil precej nepričakovan odgovor, zaradi česar je Bine nadaljeval z razlago, kaj je počel on. Rekel je, da je načrtoval njihov naslednji polet z letalom in da si je zaželel še bolj toplih krajev. Otroci so povedali, da so si tega zaželeli tudi oni, zato jih je vprašal, če morda vedo, kje je zelo vroče. Eden od dečkov je rekel: »ja, js vem, da so v Afriki vroče zelo«. Njegov odgovor je bil seveda pravilen in Bine se je nad tem navdušil. Deček je nato še dodal: »js tut vem, da tam ka-kaktusi«. Otroci so zatem Binetu ponovno pomagali vzleteti in kot običajno, se je medtem predvajala glasba ter menjala scena. Na vrhu paravana je kmalu stala afriška koliba (slika 17), ob koncu glasbe pa se je ob njej pojavil še Bine. Ker je stokal, kako zelo mu je vroče, mu je Nuru ponudil, da se ohladi v njegovi hiški, otroci pa so tako spoznali še enega od likov. Bine in Nuru sta se drug drugemu predstavila in začela klepetati. Skozi njun pogovor so otroci spoznali, da je območje, v katerem živi Nuru, zelo sušno in hkrati ugotovili, katere živali se tam nahajajo. Nuru jim je pojasnil, na kakšen način gradijo svoje hiške in pohištvo ter povedal, da ves material dobijo iz narave in od svojih živali (priloga 2, str. 50). Zatem je otrokom predstavil značilno masajsko jed, ki se imenuje ugali, jim pripovedoval o enem od njihovih obredov, opisal njihova značilna oblačila in jih naučil masajskih pozdravov (priloga 2, str. 51). Nuru se je zatem poslovil od otrok, Bine pa jih je vprašal, kaj so novega spoznali. Otroci so ponovno podali nepričakovan odgovor, saj so omenjali medvede. Vrnili smo se v igralnico, kjer so svoje interpretacije zgodbe narisali. V nadaljevanju

tedna smo največ pozornost posvetili spoznavanju afriških glasbil in plesa. En dan sem jim pokazala fotografije glasbil in jim predvajala avdio posnetke, kako ta glasbila zvenijo. Spoznali so kudu rog, litungu liro, djembe boben in režni boben, za katerega so povedali, da izgleda kot valjar. Pogledali smo si še posnetek enega od masajskih plesov in prisluhnili njihovem petju. Drugi dan sem jim ponudila več različnih glasbil, in sicer palčke, tamburin, boben, ropotulje in leseno strgalo ter jim ponovno predvajala afriško glasbo. Spodbudila sem jih, da so ob poslušanju glasbe poskusili zaigrati na glasbila, kar pa se je hitro razvilo v glasno igranje. Vsak od otrok je imel tudi možnost, da si je izmislil svojo melodijo in jo odigral na poljubno izbrano glasbilo. Naslednji dan sem jim pokazala posnetka masajskih plesov, kjer je eden prikazoval njihov značilen skakajoči ples, katerega je v lutkovni predstavi omenjal tudi Nuru. Otrokom se je ta ples zdel zanimiv, nato pa je en deček rekel: »js mam doma trampolin pa visoko skačem«, zaradi česar so še drugi otroci komentirali, da je ta ples videti tako, kot da bi skakali po trampolinu. Povabila sem jih v krog in predvajala glasbo, otroke pa spodbudila, da so se preizkusili v skakajočem afriškem plesu. Zadnji dan sem jim pokazala fotografije tradicionalnih Masajev in otroci so ponovno opisovali njihova oblačila. Povedali so, da imajo oblečene modre in rdeče obleke ter da imajo okoli vratu veliko ogrlic. Otrokom sem pokazala še en posnetek, kjer so lahko slišali, kako zveni afriški jezik. Nekdo je rekel, da moški na posnetku govori v slovenščini, kar sem hitro popravila, saj ni šlo za slovenščino, ampak afriški jezik, ki se imenuje svahili.

Slika 24: Otrok riše

3.4.3.4 Četrta uprizoritev

Zadnji teden smo se posvetili Mongoliji in nomadskim prebivalcem. Otroci so se posedli na svoja mesta, Bine pa se jih je ponovno razveselil in jih pozdravil. Začel jim je pripovedovati o svojih sanjah in otroke vprašal, kaj so oni sanjali ter jih nato povabil, da se mu pridružijo pri obisku Puščave Gobi. Še zadnjič so se vsi skupaj vkrcali v letalo in odleteli. Začela se je predvajati glasba in zamenjala se je scena. Ko se je na paravanu pojavila hiša, je nekdo od otrok izpostavil, da se je prikazala nova hiša (slika 18). Ob koncu glasbe so spet zagledali Bineta ob hiši, ki pa se ni mogel nagledati puščave okoli nje. Rekel je, da ga spominja na velik peskovnik kar pa je Ganu – novi osebi – predstavljalo veliko zabavo, saj se mu je ob tem pošteno nasmejal. Predstavil se je Binetu in otrokom ter začel s pripovedovanjem o svoji kulturi. Otroci so izvedeli, kaj pomeni biti nomad ter zakaj in kako se nomadi selijo (priloga 2, str. 55). Binetu in otrokom pa se je zdelo zelo nenavadno, da nomadi svoje hiše prenašajo naokoli. Gan jim je razložil, da so te hiše pravzaprav šotori, ki jih zložijo skupaj in ponovno postavijo drugje. Tako so otroci spoznali nomadske jurte (priloga 2, str. 55) in oblačila ter ugotovili, s čim se prehranjujejo, od kje dobijo svojo hrano in s čim se ukvarjajo. Gan je otrokom predstavil tudi svojo najljubšo igro in jim razložil navodila (priloga 2, str. 56). Ko jih je Bine vprašal, kakšne igre se oni radi igrajo, so odgovorili, da se radi igrajo s peskom oz. v peskovniku. Nazadnje so se naučili pozdraviti še po mongolsko (priloga 2, str. 56) in se poslovili od Gana. Otroci so odšli v igralnico in narisali nekaj risbic. Naslednji dan sem jim pokazala fotografije nomadskih šotorov in nekdo je rekel »glej bele hiške«. Vprašala sem ga, če se spomni, kako se te hiške imenujejo, na kar je drugi deček odgovoril, da so to »šotri«. Kasneje sem jim pokazala še posnetek, kako nomadi postavljajo svoje šotore, ena deklica pa je ob tem povedala, da »to pa hitr delajo«. Nek deček je nato vprašal: »kako pa grejo not?«, na kar sem odgovorila s pomočjo posnetka, in sicer tako, da sem jim pokazala trenutek, ko so nomadi postavljali vrata oziroma vhod v svojo jurto. Pokazala sem jim še nekaj fotografij, kako je jurta videti od znotraj in fotografijo nomadske vasi. S prsti so kazali na različne stvari in o njih spraševali. Naslednji dan smo preživeli zunaj na igrišču, kjer smo določili poligon (slika 25). Otroci so plezali na hrib, se spustili po toboganu, tekli okrog in se splazili skozi tunel. Pretvarjali so se, da se selijo kakor nomadi. Ker se na tem igrišču igrajo večkrat, so ga že dobro poznali, zaradi česar je bilo njihovo gibanje sproščeno in samozavestno. Nobeden od otrok ni imel težav pri prečkanju poligona, njihovo tekanje naokrog pa se je hitro prelevilo v igro. V prihodnjem dnevu smo se skupaj z vzgojiteljico in njeno pomočnico odpravili na sprehod ter si nabrali nekaj kamnov. Shranili smo jih v vrečko in jih odnesli nazaj v igralnico. Tam sem jim ponovno razložila navodila mongolske igre

s kamni in otroci so jo preizkusili. Ob postavljanju kamnov in opisovanju, kaj kateri predstavlja, so se zelo zabavali in prijetno sodelovali drug z drugim (slika 26). Eden od dečkov je pri igri pokazal na odprtino v njihovo kamnito jutro in rekel: »pa še mal majo prostora, da grejo lahko noter«. In kot vedno do zdaj smo si zadnji dan pogledali nomadske prebivalce in njihovo kulturo. Pokazala sem jim fotografijo nomadov, pri čemer je en deček rekel: »js pa vidm eno žival«. Vprašala sem ga, katera žival je to. S prstom je pokazal na sliko in odgovoril: »tole«. Ponovno sem ga vprašala, če morda ve, kako se ta žival imenuje, na kar so drugi otroci odgovorili, da je kamela, opazili pa so tudi konja. Zatem smo poslušali mongolsko pesem grlenega petja, komentar neke deklice na to pa je bil: »hecen glas ma«. Nadaljevali smo z ogledom naslednje fotografije, na kateri so otroci videli nomadske pastirje. Ugotovili so, da so živali, ki jih ženejo na pašo, koze in ovce, pri tem pa si pomagajo s konji. Pokazala sem jim še fotografijo nomadskega prevoznega sredstva, saj namesto avtomobilov uporabljajo vozove, ki jih vlečejo voli.

Slika 25: Poligon na igrišču

Slika 26: Mongolska igra s kamni

3.5 Razprava in evalvacija

V nadaljevanju diplomske naloge smo opravili pregled vseh zastavljenih raziskovalnih vprašanj, nanje odgovorili in ugotavljali splošno uspešnost lutkovne nadaljevanke ter podali oceno zadanih ciljev.

- Kateri so ključni elementi načrtovanja lutkovne predstave v vrtcu, ki jo izvede vzgojitelj?

Pred začetkom pisanja scenarija za lutkovno predstavo si je potrebno zamisliti, kaj želimo s svojo zgodbo sporočiti oz. kakšen vtis želimo pustiti na gledalcih. Pri tem je pomembno, da se tudi sami postavimo v vlogo gledalca in smo pozorni na tiste dele, ki morda niso najbolj razumljivi. Zatem si izberemo temo zgodbe, ki je običajno razkrita že v naslovu. Ta nam kasneje pomaga tudi pri osnovni ideji, saj je za določitev le-te ključnega pomena. V našem primeru je bila za navdih izbrana knjiga *A Place Called Home: Look Inside Houses from Around the World*, ki je hkrati služila kot velik pripomoček pri ustvarjanju zgodbe. Osnovna ideja nas vodi pri ustvarjanju predstave in se opira na vsako podrobnost, ki je z njo povezana. Pomembno vlogo imajo tudi osebe, njihove značilnosti in medsebojni odnosi, saj ti narekujejo, kako se bo zgodba razvijala, stopnjevala, zapletala in navsezadnje tudi končala. Sledi pisanje scenarija, v katerem poleg same zgodbe upoštevamo tudi to, da vključimo še druge pomembne informacije, kot so menjava scene, trenutek vstopa nove osebe, čustveni odzivi oseb, ipd. Ko je vse zgoraj naštetu končano, svojo pozornost usmerimo na uresničevanje ustvarjene zgodbe. Za svoje lutke in scenografijo moramo izbrati primeren material, ki je seveda odvisen od tehnike izdelave, ki si jo izberemo. Ta nas pri animiranju ne sme ovirati, mora pa se povezovati tudi z žanrom zgodbe ter značilnostmi glavnih likov in scene. Sledi izdelava lutk in scenografije, za kar pa si moramo vnaprej pripraviti tudi skice in načrte. Ko je vse izdelano in končano, opravimo še vaje in na koncu izvedemo nastop (Trefalt, 1993; Lainšček, 1994; Ahačič, 1969).

- Kako prenesti zgodbo iz izbrane knjige v scenarij za lutkovno predstavo?

Lutkovna nadaljevanka je bila kar zahteven in obsežen projekt. Celotno načrtovanje, pisanje scenarijev in priprav je vzelo zelo veliko časa. Pri pisanju scenarija sem morala ves čas upoštevati starost otrok, da besedilo ni bilo prezahtevno in težko razumljivo. Skušala sem vključiti čim več novih in zanimivih informacij, hkrati pa sem bila pozorna, da besedilo ni bilo predolgo in se posamezne lutkovne uprizoritve ne bi preveč zavlekle. V času predstav sem ugotovila, da je bilo besedilo ravno prav dolgo, saj so otroci lahko zdržali do konca. Nekajkrat jim je pozornost sicer že začela upadati, a ker sem ustrezno načrtovala improviziran pogovor, sem jo vsakič uspela pridobiti nazaj. Na splošno so

bile uprizoritve uspešne, saj so otroci pri njih vedno sodelovali. Čisto na začetku, ko sem jim prvič postavila neko vprašanje, so nanj odgovorili z rahlim zadržkom. Kasneje so videli, da je njihovo odzivanje dobrodošlo, zato so pri pogovoru hitro postali precej bolj aktivni in tudi samozavestni. Glavni lik, pilot Bine, jih je večkrat nagovoril in se zanimal za njihove odgovore. Ti sicer nekajkrat niso bili v povezavi z lutkovno predstavo, a se je Bine potrudil, da jim je tudi na te odgovore podal svoj odziv in jih skušal vključiti v aktualno temo.

- Kako načrtovati lutkovno predstavo za otroke 2. starostnega obdobja?

Pri načrtovanju lutkovne predstave za otroke je v prvi vrsti pomembno poznavanje razvojnih značilnosti različnih starostnih skupin. Starost izbrane ciljne publike nam namreč narekuje, katere teme so (ne)primerne in (ne)ustrezne. Za otroke 2. starostnega obdobja so najbolj zanimive in primerne tiste predstave, ki vključujejo medsebojne odnose ter jim s tem postavljajo čustvene in miselne izzive, saj v tem času poteka moralni razvoj. Prednost imajo tudi tiste zgodbe, ki vključujejo prilagojen humor, elemente presenečenja, glasbo, uganke, tekoč dialog ter petje in ples (Arhar idr., 2001). V lutkovno nadaljevanko sem nekatere od teh elementov vključila in s tem skušala popestriti dogajanje. Dosegla sem, da so otroci veliko sodelovali ter kazali zanimanje za zgodbo in glavne osebe. Čeprav so predstavam sledili z navdušenjem in sem se pri načrtovanju trudila, da zgodba ne bi bila prezahtevna, se mi kljub temu zdi, da bi morali biti otroci kakšno leto starejši.

- Kako otroke 2. starostnega obdobja seznaniti z različnimi kulturami s pomočjo lutkovne predstave?

Tema o multikulturnosti je bila za otroke precej zahtevna za razumevanje. Kljub temu, da je bil projekt na splošno uspešen, bi v primeru ponovne izvedbe za sodelovanje izbrala starejše otroke. Glede na to, da je v našem primeru šlo za skupino 3 do 4 letnikov, se mi je zdelo ustrezno, da so različne kulture spoznali preko lutkovne predstave. Dejavnosti, ki so sledile, pa so njihovo radovednost še dodatno nahrnile ter jim pomagale pri poglobljanju novih informacij. Pri uprizoritvah bi morala biti bolj pozorna na vprašanja, ki jih je postavljala pilot Bine. Nekatera so bila preveč zaprta in posledično sem prejela nekaj odgovorov, ki niso bili pričakovani oz. niso bili v skladu z obravnavano kulturo. Predvidevam, da bi skupina starejših otrok izrazila več lastnega mnenja, zaradi česar bi bil vpogled v njihovo predstavo o različnih kulturah jasnejši. Po prvi in zadnji uprizoritvi sem se z otroki pogovorila, saj me je zanimalo, kakšna so njihova stališča do drugih kultur oz. ali so se v času izvedbe projekta kaj spremenila. Ugotovila sem, da so bili otroci že na začetku razumevajoči do drugačnih od sebe in

da se njihova stališča niso spremenila. Kljub temu so izrazili veliko zanimanja za spoznavanje načinov življenja drugih, saj so o tem postavljali vprašanja in podajali svoje komentarje, pri čemer so bili spoštljivi.

- Kakšno prednost ima medpodročno povezovanje umetnosti in družbe pri lutkovni predstavi za otroke?

Prepletanje kurikularnih področij prispeva k temu, da otroci izbrane teme doživljajo bolj celostno in jih zaradi tega precej lažje poglobijo. Na novo pridobljene informacije dlje časa ohranijo v spominu in jih kasneje povezujejo z drugimi, podobnimi. Multikulturnost je za otroke dokaj abstraktna tema, ki pa je lahko naporna za razumevanje. Zaradi tega je bilo v našem primeru medpodročno povezovanje smiselno, saj so otroci, poleg razlage o različnih kulturah, dobili še vizualno podporo z lutkami in scenografijo, ki so nove informacije podkrepile in otrokom omogočile, da so si jih lažje predstavljali. K lažjemu razumevanju je prispevalo tudi načrtovanje lutkovne nadaljevanke, saj sem imela celotne predstave, scenarije in dejavnosti načrtovane po enakem vzorcu, kar mi je bilo v veliko pomoč pri izvajanju. Dogodki so si tako vedno sledili po enakem vrstnem redu in proti koncu so tudi otroci že vedeli, kaj pričakovati. Opazila sem, da so naučene pozdrave uporabili tudi takrat, ko so se iz ustvarjalnega prostora vračali v igralnico. Pri zadnjih dveh uprizoritvah jih je že ob vstopu v ustvarjalni prostor najprej zanimalo, katera hiša bo na vrsti. Z veseljem so sodelovali tudi pri posameznih dejavnostih in pri pogovorih, ki smo jih imeli ob ogledu fotografij in posnetkov za vsako kulturo. Te sem zbrala skupaj v več PowerPoint predstavitev in jim jih predstavila na svojem prenosnem računalniku. Pri ogledu fotografij so s prsti kazali na različne stvari, ki so jih opazili in o njih spraševali. Enako so naredili ob ogledu posnetkov in videno ves čas komentirali. Zanimiv se jim je zdel izgled ljudi iz izbranih kultur, njihov način oblačenja in tudi jezik. Opisovali so, kaj imajo ljudje na slikah oblečeno, kakšna imajo pokrivala in kako si nekateri poslikajo obraze. Všeč so jim bile tudi fotografije različnih živali in ob poslušanju zvokov različnih glasbil so uživali ter se smejali. Tradicionalni afriški skakajoči ples je nekatere tako navdušil, da so ob skakanju kričali na ves glas, drugim pa je bilo nerodno in so se držali bolj v ozadju. Poligon je bil uresničen na njihovem igrišču, zaradi česar jim je bil teren že zelo dobro poznan. Gibanje so hitro usvojili in na koncu sem jim prepustila, da so iz njega samostojno izpeljali prosto igro. Pokazali so interes tudi za mongolsko igro s kamni, katere so vsi skupaj zlagali na terasi svoje igralnice in se ob tem ves čas pogovarjali. Kazali so na različne kamne in drug drugemu pripovedovali, kaj kateri predstavlja. Pri izdelavi hiš in lutk ter risanju risb so se prepustili svoji ustvarjalnosti in se posvetili svojim kreacijam. Navodilo za razvrščanje lutk živali v dva prikaza so vsi zelo hitro usvojili, zaradi česar

so jih brez problema razvrščali samostojno. Simulacija polarne noči je na začetku povzročila veliko navdušenega kričanja in razigranosti, sčasoma pa so se teme v igralnici navadili in se prepustili svoji igri.

- Katere prednosti ima lutkovna scenografija pri spoznavanju različnih arhitekturnih značilnosti bivališč?

Izdelava paravana, scenografije in lutk je prav tako zahtevala precej pozornosti, saj ima vsak izdelek posebej svoje značilne podrobnosti. Najbolj se je zapletlo pri izdelavi paravana, pri katerem sem vsakič znova naletela na ovire in ga zaradi tega morala načrtovati večkrat. Osnovna ideja zanj je bila, da je narejen na čim bolj preprost način. Tako bi ga bilo enostavno zložiti skupaj in ponovno postaviti ter prenašati naokrog. Kasneje sem ugotovila, da so bile makete bivališč pretežke in paravan je zaradi njih izgubil stabilnost. Morala sem dodati zadnji del (slika 20), ki mu je stabilnost povrnil, hkrati pa služil kot dodatni podstavek, na katerega sem lahko naslonila hiše. Lutke so bile po zahtevnosti izdelave nekje v povprečju. Z njimi sem imela veliko dela predvsem zato, ker nisem bila vešča šivalnega stroja, zaradi česar sem morala lutke večkrat podreti in začeti znova, a sem sčasoma usvojila tudi to. Od vsega je bilo najbolj enostavno izdelati scenografijo. Čeprav mi je izdelava vzela kar nekaj časa, sem jo lahko brez problema izdelala točno tako, kot sem načrtovala. Otrokom so bile hiše in lutke tako všeč, da so si jih po uprizoritvah vse z zanimanjem pogledali še od blizu in tako sem dobila potrditev, da se je ves trud na koncu izplačal. Zaradi starosti izbrane skupine in zahtevnosti teme, sem ugotovila, da je bila uporaba lutkovne scenografije nujno potrebna. Otrokom je pomagala, da so si hiše oseb lažje predstavljali in s tem tudi prepoznali nekatere arhitekturne značilnosti teh bivališč.

4 SKLEPNE UGOTOVITVE

Področja umetnosti in družbe sta se v času projekta odlično prepletala in se med seboj smiselno dopolnjevala. Na ta način je bilo omogočeno, da so otroci multikulturnost doživljali celostno in jim je bilo spoznavanje novih predelov sveta zabavno. Z lutkovno nadaljevanko smo dosegli, da odkrivanje različnih kultur ni bilo suhoparno in hkrati otrokom omogočili, da so na novo pridobljene informacije lahko poglobili na več načinov. Poleg ogleda lutkovnih predstav, so jim pri tem pomagale tudi ostale dejavnosti, s katerimi smo zajeli še druga področja kurikuluma (gibanje, narava, jezik in matematika). V celotnem obdobju trajanja projekta smo ugotovili, da so si otroci najbolj od vsega zapomnili, kako so izgledale lutke in scenografija, saj so jih na svojih risbah upodobili najpogosteje. Od vseh hiš oz. dežel jim je Brazilija ostala najbolj v spominu, saj jih je deževni gozd zelo navdušil in so ga večkrat omenjali samoiniciativno. Pri vsaki hiši so si zapomnili po vsaj eno podrobnost, ki je zanjo značilna in hkrati tudi za kulturo, kateri pripada. Pri grenlandski hiši so izpostavili njeno barvitost, pri brazilski kolibi pa so najprej opazili, da je privzdignjena od tal in da v njej visijo viseče mreže. Dejstvo, da so afriške hiše izdelane iz blata, jih je zelo fasciniralo, pri nomadskem šotoru pa jim je bil všeč način postavljanja, ki smo si ga kasneje pogledali na posnetku. Ugotovili smo, da je scenografija omogočila, da so si hiše različnih kultur precej lažje predstavljali, lutke pa so jim pomagale, da so se lahko vživeli v njihov način življenja. Zaradi zahtevne teme, ki smo jo obravnavali v zgodbi, je bila vizualna dopolnitev s scenografijo učinkovita in potrebna, v prihodnje pa bi bilo bolj smiselno, da bi pri takšnem projektu sodelovali starejši otroci.

5 LITERATURA IN VIRI

- Ahačič, D. (1969). *Mladina na odru: priročnik za aktivno gledališko vzgojo na osnovnih in srednjih šolah*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Arhar, N., Dobovšek, Z., Gombač, B., Grabnar, T., Jenko, S., Peštaj, M., Ratej, I., Redjko, M., Selimović, A. R., Vevar, Š., Šinigoj, Š. in Šorli, M. (ur.) (2001). *Gledališče pod drobnogledom: priročnik za opismenjevanje*. Ljubljana: Slovenski gledališki inštitut.
- Currell, D. (1999). *Puppets and Puppet Theatre*. Ramsbury, Marlborough: The Crowood Press Ltd. Pridobljeno 15. 12. 2021 iz https://books.google.si/books?id=WzOCBAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=sl&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false.
- Kaplin, S. (1999). A Puppet Tree: A Model for the Field of Puppet Theatre. *TDR (1988-)*, 43(3), 28-35. Pridobljeno 15. 12. 2021 iz <https://www.jstor.org/stable/1146766>.
- Korošec, H. (2002). Multikulturna vzgoja z lutkami. V Korošec, H. in Majaron, E. (ur.), *Lutka iz vrtca v šolo: zbornik prispevkov iz teorije in prakse*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani.
- Lainšček, F. (1994). *Za lutkovno in otroško gledališče. Dramaturški in režijski napotki*. Murska Sobota: Franc-Franc.
- Majaron, E. (2002a). Lutka pri oblikovanju mladega človeka. V Korošec, H. in Majaron, E. (ur.), *Lutka iz vrtca v šolo: zbornik prispevkov iz teorije in prakse*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani.
- Majaron, E. (2002b). Lutka, naša vsakodnevna pomočnica. V Korošec, H. in Majaron, E. (ur.), *Lutka iz vrtca v šolo: zbornik prispevkov iz teorije in prakse*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani.
- Šinko, G. (2008). Vloga lutkovnega gledališča pri kulturni vzgoji otrok. *Revija za elementarno izobraževanje*, 1(3-4), 131-138. Pridobljeno 17. 1. 2022 iz <https://dk.um.si/lzpisGradiva.php?lang=slv&id=52697>.
- Tierney, J. L. (1995). *Puppetry in early childhood education*. Doctoral dissertation. USA: School of Education. Pridobljeno 15. 12. 2021 iz <https://www.proquest.com/dissertations-theses/puppetry-early-childhood-education/docview/304208322/se-2?accountid=31479>.
- Trefalt, U. (1993). *Osnove lutkovne režije*. Ljubljana: Zveza kulturnih organizacij.

6 PRILOGE

Priloga 1: Obrazec soglasja za starše.

SOGLASJE ZA DOVOLJENJE FOTOGRAFIRANJA

Spoštovani!

Sem študentka Predšolske vzgoje na Pedagoški fakulteti Univerze na Primorskem. V okviru svoje diplomske naloge sem oblikovala lutkovno nadaljevanko, ki jo bom uprizorila v _____ ter nekaj dejavnosti, pri katerih bo sodeloval tudi vaš otrok. Ker bo celoten proces dokumentiran s fotografijami, vas naprošam, da spodaj podpišete soglasje, s katerim izrazite strinjanje, da vašega otroka lahko fotografiram.

Spodaj podpisani (ime in priimek) _____ soglašam, da se mojega otroka (ime in priimek) _____ pri izvedbi dejavnosti lahko fotografira.

Zahvaljujem se vam za sodelovanje,

Lara Zamida

Datum: _____

Podpis: _____

Priloga 2: Scenarij lutkovne nadaljevanke.

GRENLANDIJA – Dežela Inuitov

1. PRIZOR

Pilot Bine leta naokrog in kar naenkrat zagleda otroke. Ustavi se in jih nagovori.

Bine (*presenečeno*): O, živijo! Kdo ste pa vi?

Otroci odgovorijo in se predstavijo.

Bine: Moje ime pa je Bine in sem pilot! Zelo rad potujem po svetu in odkrivam nove kraje. Kaj pa vi? Ali tudi radi potujete?

Otroci odgovarjajo.

Bine: Super, koliko popotnikov! Veste, jaz se pravzaprav ravno odpravljam proti Grenlandiji. Slišal sem za neko lepo mesto, kjer je polno pisanih hišic pa sem si rekel, da jih grem pogledat. Ali bi radi šli z mano?

Otroci odgovarjajo.

Bine (*navdušeno*): Odlično! Potem pa se vsi skupaj vkrcajte v moje letalo, da se lahko čim hitreje odpravimo na pot.

Bine se usede v letalo in se nato zamisli.

Bine (*praskajoč se po glavi*): Joj, zdaj se nas pa tako veliko stiska tule v mojem letalu, da sploh ne vem, kako bomo lahko vzleteli ... Otroci, potreboval bom vašo pomoč. Mi boste lahko pomagali?

Otroci odgovarjajo.

Bine: Oh, kako lepo od vas! No, dobro, imam idejo: jaz bom preštel do 3, vi pa boste pomagali mojemu letalu razpreti krila. Vam bom najprej pokazal, kako. Takole; 1 (*odroči eno roko*), 2 (*odroči drugo roko*) in 3 (*rahlo skoči in se zaziblje*)! Bo šlo?

Otroci odgovarjajo in ponovijo gibanje vzleta.

Bine: No, pa dajmo ... 1 ... 2 ... in 3!

Zasliši se glasba in otroci se zibajo dokler se ta ne ustavi. Medtem se zamenja scena.

2. PRIZOR

Bine pristane blizu neke hiše, izstopi iz letala in si ogleduje hišo ter njeno okolico.

Bine: Koliko snega in ledu je tukaj! Brr, me je kar malo zmrazilo. Oh, pogledjte, kako lepa pisana hišica! Me prav zanima, kdo v njej stanuje. Dajmo otroci, potrkajmo skupaj.

Bine in otroci 3-krat skupaj glasno potrkajo. Iz notranjosti se zasliši glas.

Anniita: Kar naprej, odprto je!

Bine vstopi in se predstavi deklici v hiši.

Bine: Živijo, moje ime je Bine in sem pilot. Kako pa je tebi ime?

Anniita: Aluu, jaz pa sem Anniita, me veseli. Kaj vas je prineslo naokrog?

Bine: Prišli smo obiskat vašo čudovito deželo, zelo so nam všeč tukajšnje pisane hišice. Samo malo me je presenetil mraz, kamorkoli se ozrem, povsod vidim samo led in sneg!

Anniita (se zasmije): Dobrodošli v Grenlandiji, deželi Inuitov, tukaj je skoraj vse prekrito z ledom in snegom. Celo med poletjem ga imamo, pozimi pa se sonce zelo dolgo sploh ne prikaže! Temu pojavu rečemo polarna noč. Prav zaradi tega namesto avtomobilov uporabljamo sani, ki nam jih pomagajo vleči naši psi. Samo toplo se oblečemo in že zdrsimo po ledu!

Bine: To zveni pa kar zabavno, še nikoli se nisem na tak način sankal. Ampak, ojoj, ne vem, če bi si upal hoditi zunaj po temi ... Zagotovo bi se spotaknil in pristal na nosu!

Anniita (se zasmije): Ne skrbi, saj bi imel lučko na glavi, ki bi ti osvetlila pot. Lahko bi pa naletel na polarnega medveda ali jelena, ti se namreč velikokrat pojavijo v bližini naših hiš.

Bine: Ooo, kaj res? Potem morate pa paziti, da ne bi severnega medveda zamenjali za kup snega in pomotoma kar na njem postavili snežaka!

Anniita se zasmije. Steče improviziran pogovor z otroki o snežaku.

Bine: Povej nam še kaj več o tej deželi Inuitov, zelo nas zanima, kaj gradiš in kako živiš!

Anniita: Tradicionalna inuitska hiša je zgrajena iz lesenih desk, ima špičasto streho in vsaka hiša je druge barve. Običajno so zelo majhne, saj so v njih samo 3 sobe.

Bine (zamišljeno): Hm, zakaj pa je vsaka hiša druge barve?

Anniita: Včasih je vsaka barva imela svoj pomen. Rdeče hiše so bile značilne za domove učiteljev, šole in cerkve, rumene za bolnišnice, modre za tovarne rib, zelene za avtomehanike in druga težja dela, črne pa so bile značilne za policijo.

Bine (navdušeno): Kako zanimivo! Ali si potem ti učiteljica, ker imaš rdečo hišo?

Anniita (se zasmije): Ne, danes te barve nimajo več takega pomena. Vsak si pobarva hišico tako, kakor si želi. Nekateri uporabijo celo več barv hkrati. Mnogi so tudi prepričani, da si z barvnimi hišami poživimo dolge in bele zime, ki nas doletijo.

Bine: Ali imaš zato tudi oblačila tako pisana?

Anniita: Oblečena imam tradicionalna grenlandska praznična oblačila, ki predstavljajo našo kulturo. Nosim jih, ker sem ponosna na svojo deželo.

Bine: Zelo zanimiva obleka! Iz česa pa je narejena? Izgleda tako topla in lepo okrašena.

Anniita: Narejena je iz tjulnjeve kože, krasijo pa jo razni pisani vzorci ali rožice. Zraven si obujemo še visoke škornje, ki so prav tako pisani in bogato okrašeni. To je značilno za ženska praznična oblačila, saj se moški oblečejo le v bele srajce in temne hlače.

Bine (zamišljeno): Hm ... Ali to pomeni, da svoje praznično oblačilo oblečete ob kakšnem posebnem prazniku ali dogodku?

Anniita: Seveda, če tako želimo. Ravno danes se odpravljam na tradicionalno grenlandsko druženje, ki ga imenujemo kaffemik. Priredimo ga za katerokoli priložnost in na druženje povabimo skoraj celo mesto! Vsi so dobrodošli.

Bine (presenečeno): Oh, kar celo mesto! To je pa zelo veliko ljudi v tako majhnem prostoru!

Anniita (se zasmije): Ja, res je, zaradi tega se teh druženj ne udeležijo vsi hkrati, ampak prihajajo na obisk od jutra do večera. Lahko se zgodi, da nekaj časa ne bo nikogar, potem pa kar naenkrat pride veliko gostov in ko ti grejo, spet pridejo drugi.

Bine: Svoje goste gotovo tudi postrežete, kajne?

Anniita: Tako je. Značilno je, da postrežemo z vročo kavo in torto, nekateri pa pripravijo še druge tradicionalne jedi, kot so ribe, kitova koža in jelenje meso.

Bine (presenečeno): Kitova koža in jelenje meso? Oho, kaj takega pa še nikoli nisem jedel. Kaj pa vi otroci, ste že kdaj kaj takega poskusili?

Improviziran pogovor z otroki.

Anniita: Če se kdaj udeležite kaffemika, bo zelo vljudno, da tudi to poskusite.

Bine: Kako pa naj pozdravimo, če kdaj pridemo na kaffemik?

Anniita: Zelo preprosto! Ob prihodu rečete aluu in preden odidete, rečete baaj.

Bine: Aluu in baaj ... To je bilo pa res preprosto! Otroci, ponovite še vi, da se boste naučili pozdraviti kot pravi Inuiti!

Otroci ponovijo pozdrave.

Anniita: Odlično vam gre! Zdaj pa lahko še vse svoje prijatelje in starše naučite pozdraviti po grenlandsko in tako vsi skupaj pridete na kaffemik.

Bine (*se obrne k otrokom*): Samo poskrbite, da pridete s svojim letalom, v mojem ne bo dovolj prostora za vse.

Anniita se zasmije.

Bine: Oh, koliko novih stvari smo se naučili danes! Hvala za vse Anniita!

Anniita: Z veseljem sem vam predstavila našo deželo! Hvala tebi Bine in tudi vam otroci, ker ste si vzeli čas za obisk! Sedaj pa odhajam na praznovanje. Obiščite nas še kdaj! Baaj!

Bine (*pomaha v slovo*): Lepo se imejte, baaj!

Bine se obrne k otrokom in se tudi od njih poslov.

Bine: Tako otroci, naše potovanje je bilo uspešno in počasi se bomo morali odpraviti domov. Zanima pa me, kaj vam bo od tega potovanja najbolj ostalo v spominu?

Otroci odgovarjajo, steče improviziran pogovor.

Bine: Zelo sem vesel, da ste se mi pridružili in upam, da se mi boste naslednjič prav tako! Se vidimo, adijo, baaj (*pomaha v slovo*)!

AMAZONSKI PRAGOZD – Brazilija

1. PRIZOR

Pilot Bine leti s svojim letalom in ko pristane, nagovori otroke.

Bine: Pozdravljeni otroci, dolgo se že nismo videli! Kako ste kaj?

Otroci odgovarjajo, steče improviziran pogovor.

Bine: Jaz se danes počutim naravnost fantastično! Spet se odpravljam na potovanje s svojim letalom, le da tokrat v malce toplejše kraje kot zadnjič. Ima kdo kakšno idejo, kam potujem?

Otroci odgovarjajo.

Bine: Danes sem se odločil, da grem obiskat Brazilijo. Zelo me zanima, kakšno je življenje v Amazonskem pragozdu. Je kdo od vas že bil tam?

Otroci odgovarjajo.

Bine: Z veseljem vas tudi tokrat povabim s seboj, ampak mi boste ponovno morali pomagati vzleteti. Se še spomnimo, kako? Dajmo, ponovimo; 1 (*odroči eno roko*), 2 (*odroči drugo roko*) in 3 (*rahlo skoči in se zaziblje*)!

Bine skupaj z otroki ponovi, kako naj mu pomagajo pri vzletu.

Bine: Vidim, da imate super spomin! Zdaj bomo brez težav vzleteli in kot bi mignil, bomo že v Amazonskem pragozdu! Kako se veselim! Kaj pravite, greste z mano na potep?

Otroci odgovarjajo.

Bine: Pa pojdimo! 1 ... 2 ... in 3! Juhu!

Zasliši se glasba in otroci se zibajo dokler se ta ne ustavi. Medtem se zamenja scena.

2. PRIZOR

Bine pristane, izstopi iz letala in si ogleduje bližnjo hišo ter njeno okolico.

Bine: Oh, kako veliko dreves je tukaj pa toliko različnih rastlin in živali. Otroci, pogledjte to hiško, kako je zanimiva. Saj sploh nima sten, oken in vrat! Kaj takega pa še nisem videl.

Yarima: Olá! Vidim, da občudujete moj domek, kar stopite bližje in si ga bolje ogledjte.

Bine vstopi v hišo.

Bine: Živijo, hvala za povabilo. Moje ime je Bine in sem pilot. Kako pa je tebi ime?

Yarima: Meni je ime Yarima in pripadam plemenu Yanomamo. Dobrodošli v Amazonskem deževnem gozdu.

Bine (*zamišljeno*): Hm, zakaj pa se imenuje deževni gozd? Jaz pa sem mislil, da se reče pragozd. Joj, kako sem zdaj zmeden ...

Yarima: Pravzaprav obstaja več poimenovanj. Deževni gozd, pragozd, Amazonka džungla ali Amazonija. To je vse pravilno, tako da se nisi nič zmotil. Pogosto pa rečemo kar deževni gozd, ker je tukaj zelo veliko dežja. Imamo namreč dolga deževna in suha obdobja.

Bine: Aha, zdaj pa razumem. Še dobro, da trenutno ne pada dež, ker sem svoj dežnik pozabil doma, otroci pa ga prav tako nimajo s seboj.

Yarima (*se zasmije*): Nič hudega, saj imamo vendar streho nad glavo, ki nas ščiti pred dežjem in neurjem.

Bine: Tvoja hišica ima prav lep razgled od tukaj. Povsod vidim samo drevesa, rastline in razne živali. Tako mirna okolica je in nobenega prometa nikjer! Ali mar nimate avtomobilov?

Yarima: Ne, tukaj jih ni. Na pot se odpravimo peš ali pa s čolni plujemo po reki Amazonki, ki tu v bližini teče mimo. Ta velja za eno izmed najdaljših rek na svetu.

Bine: Katere vse živali pa živijo tukaj v tem gozdu?

Yarima: Amazonski pragozd je največji tropski gozd na svetu, kjer živi največ različnih vrst živali in rastlin. Mnoge od teh lahko najdete samo tu in nikjer drugje. Veliko je različnih ptic, opic in žuželk, pa tudi strašni jaguarji se potikajo po gozdu. Na te moramo biti vedno pazljivi.

Bine (*prestrašeno*): Ojoj, jaguarji?! Teh pa še nikoli nisem videl na lastne oči in zdi se mi, da bi se kar polulal v hlače, če bi jih zagledal!

Yarima (*sočutno*): Ne skrbi, dokler sva v moji hiški, sva na varnem.

Bine (*razmišljujoč*): Hm, ali je zato tvoja hiša privzdignjena od tal? Povej nam kaj več o tem, zelo nas zanima, kaj gradiš in kako živiš!

Yarima: Tako je. Hiše gradimo privzdignjene od tal, ker se na ta način zaščitimo pred raznimi gozdnimi živalmi pa tudi pred reko Amazonko, ki v deževnem obdobju naraste in vse poplavi.

Bine: Kako pa gradite svoje hiške, če nimate avtomobilov, da bi pripeljali sem material in orodja za gradnjo?

Yarima: Pragozd nam ponuja veliko različnega materiala. Hiše in čolne gradimo s pomočjo vej, listov, kamena ter dolgih in močnih trt. Od glavnega mesta smo namreč zelo oddaljeni, zato kar potrebujemo, čim več poiščemo tukaj v gozdu.

Bine: Kako zanimivo! Kaj vse še lahko izdelate iz teh naravnih materialov?

Yarima: Izdelujemo tudi nakit, preproge, zdravila, košare in različno sadje uporabimo za barve, s katerimi si porišemo in okrasimo obraze.

Bine: Zakaj pa si porišete obraze? Ima to morda kakšen poseben pomen?

Yarima: Radi se okrasimo in s poslikavami izražamo svoja občutja. Pogosto predstavljajo naše pleme in nas tako ločujejo od drugih plemen, ki živijo v naši bližini. Nekatera od teh plemen so naši sovražniki, zato jih z barvami na obrazu skušamo prestrašiti in odgnati.

Bine: Ali se s tem sadjem tudi prehranjujete ali ga uporabljate samo za barvo?

Yarima: Seveda, sadje je velik del našega jedilnika. Pojemo veliko banan in ananasa pa tudi oreščkov, semen in ličinke hroščov. Hrano si pogosto postrežemo kar na bananinih listih, ker so ravno prav veliki. Ker pa v bližini teče reka Amazonka, lovimo tudi ribe. Pri tem moramo biti previdni, saj v njej plavajo strašne piranje, ki imajo zelo ostre zobe!

Bine (se zasmije): Ojoj, potem bi piranja lahko tebe pojedla za kosilo in ne ti nje!

Yarima se zasmije in Bine nagovori otroke.

Bine: Otroci, ali vi tudi pojedete toliko sadja, kot prebivalci deževnega gozda?

Improviziran pogovor z otroki.

Bine: Kaj še počnete v gozdu? Ali imate internet? Morda televizijo?

Yarima: Plemena tukaj živijo na tradicionalen način, kar pomeni, da interneta in televizije ni. Odrasli se ukvarjajo z lovom in ribolovom, otroke pa učijo o gozdu, živalih in rastlinah, s katerimi se srečujemo vsak dan. To znanje nam pomaga preživeti in se znajti v gozdu.

Bine (presenečeno): Sam si ne predstavljam življenja brez interneta in televizije. Videti pa je, da se prebivalci pragozda prav odlično znajdejo brez tega.

Yarima: Seveda, tega tukaj ne potrebujemo. Vse znanje, ki ga imamo, črpamo iz svojega okolja in prednikov.

Bine: Kako pa se sporazumevate med seboj?

Yarima: Večina plemen govori portugalsko ali špansko, vsako pa ima tudi svoj jezik.

Bine: Torej, ko naslednjič pridemo na obisk, kako naj vas pozdravimo?

Yarima: Lahko nas pozdravite z olá in adeus, ko odidete. Bomo pa veseli, če nas pozdravite tudi v jeziku našega plemena in rečete shori! Tako se pozdravijo prijatelji med seboj.

Bine: Olá, ko pridem in adeus, ko odidem ... Dobro, to si bom zlahka zapomnil. Otroci, poskusite še vi pozdraviti.

Otroci ponovijo pozdrave.

Yarima (navdušeno): Kako lepo vas je poslušati, zelo hitro se učite. Se že veselim vašega naslednjega obiska!

Bine: Oh, Yarima, danes si nam odprla nova obzorja! Spoznali smo veliko novih stvari o vaši deželi in prav vse je bilo tako zanimivo.

Yarima: V užitek mi je bilo govoriti o svoji kulturi in upam, da ste tudi vi uživali. Zdaj pa je napočil čas, da se poslovim. Lepo pot nazaj domov vam želim, adeus Bine! Adeus otroci!

Bine (pomaha v slovo): Adeus Yarima, se vidimo!

Bine se obrne k otrokom in jih nagovori.

Bine: Pa smo spet pri koncu popotovanja in polni novih izkušenj. Kaj pa se vam je tokrat zdelo najbolj zanimivo?

Improviziran pogovor z otroki.

Bine: Joj, otroci, jaz tako uživam z vami. Komaj čakam, da se spet srečamo in skupaj odletimo v nove kraje. Se vidimo, adijo, baaj, adeus (*pomaha v slovo*)!

KENIJA – Afrika

1. PRIZOR

Pilot Bine leti s svojim letalom in ko pristane, nagovori otroke.

Bine (*navdušeno*): Juhuhu, otroci so spet tu! Zelo sem vas pogrešal in vesel sem, da smo spet skupaj! Ste v teh dneh počeli kaj zabavnega?

Otroci odgovarjajo, razvije se improviziran pogovor.

Bine: Jaz pa sem načrtoval naš naslednji polet. Poleg vaše super družbe sem si zaželel še bolj toplih krajev. Morda kdo ve, v kateri državi je zelo vroče?

Otroci odgovarjajo.

Bine: Tako je, to je Afrika! Nameraval sem se odpraviti v Kenijo in si jo podrobneje ogledati. Kaj pravite, bi šli z mano?

Otroci odgovarjajo.

Bine: Pridite, skobacajte se v moje letalo in mi pomagajte vzleteti. Še znamo?

Otroci odgovarjajo.

Bine: Spomnimo se skupaj; 1 (*odroči eno roko*), 2 (*odroči drugo roko*) in 3 (*rahlo skoči in se zaziblje*)!

Bine skupaj z otroki ponovi, kako naj mu pomagajo pri vzletu.

Bine: Tako! Mislim, da smo pripravljeni na odhod. 1 ... 2 ... in 3!

Zasliši se glasba in otroci se zibajo dokler se ta ne ustavi. Medtem se zamenja scena.

2. PRIZOR

Bine pristane, izstopi iz letala in si ogleduje bližnjo hišo ter njeno okolico.

Bine (*glasno zavzdihne*): Huh, kakšna vročina! No, saj sem vedel, da bo vroče, ampak ne, da bo tako zelo vroče, uf! Mi je kar malo žal, da nisem oblekel kopalk!

Nuru (*presenečeno*): Oho, tujci na obisku, sopa!

Bine: Živijo, moje ime je Bine in sem pilot. Kako pa je tebi ime?

Nuru: Jaz sem Nuru in sem del masajske skupnosti. Dobrodošli v Keniji!

Bine (*nelagodno*): Sonce tukaj pa zares močno sije, uf, kje je kakšna senca ...

Nuru: Vstopite v mojo hišo, tam ne bo tako vroče in si lahko malo oddahneta.

Bine: Hvala za povabilo, z veseljem.

Bine in Nuru vstopita v hišo.

Bine: Kako lahko prenašate to vročino, jaz sem se skoraj stopil kot sladoled!

Nuru (*se zasmije*): Vajeni smo takšnega sonca, naša koža je postala odporna na vročino in jo precej lažje prenašamo, kot tisti, ki niste od tod.

Bine: Priznam, da vam to kar malo zavidam. Če bi jaz tu živel, bi se verjetno ves čas samo namakal v vodi in sedel pod drevesom v senci.

Nuru: To počnemo tudi mi, vendar pa nimamo vedno vode na voljo. Včasih je tako vroče, da jo sonce popolnoma izsuši. Zato smo že ob gradnji vasi pozorni, da smo v bližini kakšne reke. Tako je manj verjetno, da bomo ostali brez vode.

Bine (*presenečeno*): Oh, kaj res? Verjetno je zaradi tega toliko suhe zemlje tu okrog, kajne?

Nuru: Drži, čeprav imamo tudi travnate površine, drevesa in drugo rastlinje. V tistih predelih se prav tako nahaja veliko živali, ki tam živijo.

Bine: Imate v bližini tudi leve?

Nuru: Seveda! Leve, slone, zebre, žirafe, kače, krokodile, nosoroge in še kaj! Doma v vasi pa imamo v oskrbi krave in koze, ki jih moramo zaščititi pred divjimi mačkami.

Bine: Zveni kar razburljivo, povej še kaj več! Zanima nas, kaj gradiš in kako živiš!

Nuru: Zelo značilen način gradnje hišic pri nas je iz blata in vejic. Iz vej izdelamo osnovo, ki jo nato prekrijemo z mešanico blata in kravjih iztrebkov. To se na soncu posuši in postane izjemno trdno. Tudi za streho naredimo osnovo iz vej, ki jo potem prekrijemo s travo in velikimi listi. Pomembno je, da okoli hiš postavimo ograjo iz bodičastega grmičevja, saj nas ta ščiti pred divjimi živalmi.

Bine (*začudeno*): Kako prosim? Iz blata in kravjih iztrebkov? Nisem si mislil, da tudi iz tega lahko nastane hišica, kako zanimivo! Kaj pa vi otroci, ste vedeli to?

Otroci odgovarjajo.

Bine: Kako pa izdelate pohištvo? Kakor vidim, je tudi tukaj precej stvari iz vej in blata.

Nuru: Tako je, tudi pohištvo izdelujemo na enak način. Hišice so majhne, saj imajo samo en prostor, zato tudi nimamo veliko pohištva. Imamo dve postelji, ki sta izdelani v celoti iz vej in prekriti s kožami. Na eni spijo odrasli, na drugi pa otroci.

Bine: Je pa izjemno temno tukaj notri, moram paziti, da se pomotoma v kaj ne zadanem.

Nuru: Imaš prav, temno je, ker nimamo luči. Najbolj svetlo je takrat, kadar zakurimo ogenj in si kaj dobrega skuhamo. V hiši prav tako nimamo napeljane vode, zato jo hodimo iskat v reke ali vodnjake v bližini. Tako si potem lahko kuhamo različne jedi.

Bine: Kakšne jedi pa si pripravite?

Nuru: Zelo tradicionalni masaji se prehranjujejo s surovim mesom, mlekom in medom. Danes je ena od značilnih masajskih jedi ugali. Gre za kašo, ki je narejena iz koruzne moke in je zelo mehka, jemo pa jo skupaj z mlekom, ki ga dobimo od krav in koz, ali pa z mesom.

Bine (navdušeno): Oh, to pa zveni okusno! Ali to jed pripravite tudi za kakšne posebne priložnosti?

Nuru: Ja, lahko jo pripravimo za različne obrede, seveda pa postrežemo tudi z drugimi jedmi.

Bine (z zanimanjem): Kako pa izgledajo vaši obredi?

Nuru: Enega izmed obredov priredimo takrat, ko fantje odrastemo. Značilno za ta dogodek je, da traja več dni, fantje pa ves ta čas pojemo in plešemo. Gre za trenutek, ko postanemo bojevniki in si iščemo nevesto. Očarati jo moramo s čim višjimi poskoki, ki so del značilnega plesa. Najpogosteje smo oblečeni v rdeče rjuhe, katere si ovijemo okoli telesa.

Bine: Se boš tega obreda tudi ti udeležil?

Nuri: Seveda, zato sem ovit v rdečo rjuho.

Bine: Ali to pomeni, da boš zdaj postal bojevnik?

Nuru (ponosno): Tako je. Postal bom bojevnik in moja vloga v vasi bo zdaj zelo pomembna. Naloga bojevnikov je, da vsak večer zunaj zakurijo ogenj in varujejo vasico pred nevarnostmi. To so lahko divje živali ali pa nepovabljeni gostje.

Bine (očarano): Vav, kako pogumno od tebe! Potem pa te moramo znati pozdraviti, če te kdaj srečamo zvečer, da nas ne boš zamenjal za sovražnike!

Nuru (se zasmije): Imaš prav, ko me srečate, me pozdravite sopa in tako bom vedel, da niste sovražniki.

Bine: Dobro, sopa! Kako pa se potem poslovimo od tebe?

Nuru: Za poslovalo pa rečite ole sere.

Bine: Torej, sopa in ole sere ... Otroci, to si moramo zapomniti. Ponovite za mano (*izgovarja počasi*); sopa ... in ole sere.

Otroci ponovijo pozdrave.

Nuru: Odlično! Tako bom vedno vedel, da ste vi. Zdaj pa se moram udeležiti svojega obreda in začeti s praznovanjem. Vesel sem, da smo se spoznali in da smo postali prijatelji. Obiščite me še kaj, ole sere vsem skupaj!

Bine (*pomaha v slovo*): Ole sere Nuri!

Bine se obrne k otrokom in jih nagovori.

Bine (*navdušeno*): Spet smo se zelo veliko naučili. Tako zabavno je odkrivati različne kulture in se seznanjati z njihovim življenjem. Otroci, kaj ste danes novega spoznali?

Improviziran pogovor z otroki.

Bine: Hvala otroci, da ste spet potovali z mano. Bilo je super kot vedno in zares mi polepšate te trenutke. Se vidimo, adijo, baaj, adeus, ole sere (*pomaha v slovo*)!

PUŠČAVA GOBI – Mongolija

1. PRIZOR

Pilot Bine leti s svojim letalom in ko pristane, nagovori otroke.

Bine (veselo): Živijo prijatelji, lepo vas je spet videti! Moram priznati, da sem bil včeraj tako navdušen nad našim ponovnim srečanjem, da sem sanjal, kako smo skupaj poleteli v vesolje in obiskali čisto vse planete! Ste tudi vi danes kaj sanjali?

Otroci odgovarjajo, steče improviziran pogovor.

Bine: Ah, ja ... Sanje so res čudna reč. Nekoč bi sicer rad odletel v vesolje in obiskal planete, ampak danes se nameravam odpraviti nekam drugam. Zelo me zanima, kakšno je življenje v puščavi. Sam si ne predstavljam, da bi bil popolnoma obdan s peskom. Si vi lahko?

Otroci odgovarjajo.

Bine: Kaj menite, kako je živeti v puščavi?

Otroci odgovarjajo, steče improviziran pogovor.

Bine: Najbolje bo, da odletimo naravnost proti Mongoliji in se tam ustavimo v puščavi Gobi. Tako bomo najlažje spoznali puščavsko življenje! Kaj pravite, ste za?

Otroci odgovarjajo.

Bine (sprva veselo, nato zamišljeno): Fantastično, pojdimo! Hm, počakajte malo, nekaj ne štima ... Smo na kaj pozabili? Ah, seveda! Še vzleteti mi morate pomagati! Ponovimo skupaj; 1 (odroči eno roko), 2 (odroči drugo roko) in 3 (rahlo skoči in se zaziblje)!

Bine skupaj z otroki ponovi, kako naj mu pomagajo pri vzletu.

Bine: Zdaj ste pa že pravi piloti! Ste pripravljeni na vzlet? 1 ... 2 ... in 3!

Zasliši se glasba in otroci se zibajo dokler se ta ne ustavi. Medtem se zamenja scena.

2. PRIZOR

Bine pristane, izstopi iz letala in si ogleduje bližnji dom ter njegovo okolico.

Bine: Poglejte otroci, to pa izgleda kot največji peskovnik na svetu (se zasmee). Lahko bi si zgradili veličasten grad iz peska in se skupaj igrali v njem!

Gan stopi bližje in se krohota na ves glas.

Bine (užaljeno): Kaj pa je tako smešnega?

Gan (*razigrano*): Všeč mi je tvoja ideja o največjem peskovniku na svetu! Že dolgo tukaj živim pa še nikoli nisem pomislil na kaj takega.

Bine (*si oddahne*): Uf, me veseli, da ti je všeč! Živijo, moje ime je Bine in sem pilot. Kako pa je tebi ime?

Gan: Sain-oo, jaz sem Gan in sem nomad. Dobrodošli v puščavi Gobi! No, v peskovniku Gobi (*se zasmije*).

Bine (*začudeno*): Hm, kaj pa to pomeni, da si nomad?

Gan: Tukaj živimo nomadsko življenje. To pomeni, da se zelo veliko selimo naokrog in nikjer ne ostanemo dolgo.

Bine: Zakaj pa ne ostanete dolgo? Ali vam ni več všeč?

Gan: Selimo se takrat, ko nam zmanjka hrane in vode. Ker živimo v puščavi, ni veliko zelenih površin, zato hitro zmanjka hrane tudi za naše živali. Imamo namreč konje, vole, kamele, ovce in koze, ki pojedjo veliko trave. Tako nam ne preostane drugega, kot da spakiramo vse svoje stvari in odpotujemo drugam.

Bine: Kaj pa vaši domovi? Jih kar tukaj pustite?

Gan: Ne, vzamemo jih s seboj.

Bine: To je pa skoraj nemogoče! Do zdaj sem samo polže videl, da nosijo hišice s seboj. Otroci, ali vi tudi nosite svoje hiše naokrog?

Otroci odgovarjajo.

Gan (*se zasmije*): Nomadi prav zaradi seljenja živimo v šotorih. Pridite, vam ga pokažem.

Bine in Gan vstopita v šotor.

Bine (*navdušeno*): Super ste se znašli! Povej nam še kaj več, zelo nas zanima, kaj gradiš in kako živiš!

Gan: Naše šotore imenujemo jurta ali ger. Omogočajo nam, da jih zlahka zložimo skupaj, prenesemo drugam in spet znova postavimo. Narejeni so iz lesenega ogrodja, ki je prekrito z debelo volno. Tako je v njem vedno prijetno toplo.

Bine: Aha, zdaj pa razumem! Zakaj pa imate luknjo v strehi?

Gan: Ta odprtina je namenjena za dim, ki prihaja iz dimnika. Ker je v jurti samo en prostor, imamo kurišče postavljeno na sredini. Tukaj se lahko pogrejemo in si pripravimo hrano, na eni strani spimo, na drugi pa imamo pospravljene svoje stvari.

Bine: Kaj pa takrat, ko piha veter in pada dež? Ali vas nič ne zebe zaradi te velike luknje?

Gan: Prav nič! Luknja je zakrita in iz nje se vidi samo dimnik. Kadar je zunaj zelo mrzlo, si na glavo poveznemo debele krznene kape in oblečemo zelo topla oblačila, ki so narejena iz ovčje kože. Na noge pa si obujemo usnjene škornje, ki nas prijetno grejejo.

Bine: Od kje pa dobite hrano? Tukaj v puščavi nisem videl nobene trgovine.

Gan: Hrano dobimo od naših živali in iz okolja, v katerem takrat živimo. Živali nam dajo mleko in meso, iz okolice pa si nabereмо zelenjavo, zelišča in sadje.

Bine: Aha, torej je vaš jedilnik odvisen od tega, kje živite?

Gan: Tako je, zelo je odvisno, kaj od zelenjave, zelišč in sadja si lahko nabereмо v okolici. Ker pa imamo svoje živali, imamo mleko in meso ves čas na voljo. Iz mleka si naredimo tudi maslo in jogurt, ki ju uživamo čez dan. Šele zvečer si pripravimo en večji obrok, se posedemo okrog peči in ga skupaj pojemo.

Bine (zasanjano): To zveni tako prijetno, prav vseč mi je, da se kot družina zvečer zberete skupaj in se družite po napornem dnevu.

Gan: Tudi meni je. Najbolj pa mi je vseč takrat, ko se igramo razne igrice!

Bine: Kako zabavno! Kaj pa se igrate?

Gan: Moja najljubša igra je tradicionalna nomadska igra s kamni, ki ima za nas zelo globok pomen. Je zelo preprosta in vse kar potrebujemo, so kamni. Začne se tako, da jih zložimo enega zraven drugega in z njimi ustvarimo krog. Ta predstavlja jurto oz. naš dom. Nato v krog in okoli njega postavljamo še druge kamne. Nekateri predstavljajo pohištvo v šotoru in drugi predstavljajo živali, ki se zunaj sprehajajo. Kamne lahko tudi pobarvamo.

Bine: Te igre pa ne poznam, ampak bi se jo z veseljem tudi jaz igral.

Gan: Saj se jo lahko, to je pravzaprav dobrodošlo. Otroci, tudi vi se lahko pridružite. Tukaj verjamemo, da če boste vsi zraven položili svoj kamen, nam bo to prineslo srečo.

Bine: Otroci, kakšne igre pa se vi radi igrate?

Improviziran pogovor z otroki.

Bine: Veš, Gan, jaz pa mislim, da bi vam prineslo še več sreče, če bi vas znali pozdraviti v vašem jeziku. Kaj praviš, nas boš naučil?

Gan: Seveda! Ko boste zagledali jurte sredi puščave, nas pridite obiskat in že od daleč zakličite sain-oo! Skupaj se lahko igramo cel dan in ko se boste poslovili, zakličite bayartai.

Bine: Uf, to zveni zapleteno. Najprej rečemo sain-oo in na koncu rečemo bayartai. Otroci, pomagajte mi ponoviti, da si bom lažje zapomnil. *(Izgovarja počasi)* Sain-oo ... in bayartai.

Otroci ponovijo pozdrave.

Gan (veselo): Ko me boste drugič obiskali, boste že pravi profesionalci! Pa ne pozabite mi pustiti kakšnega lepega kamna. Lepo vas je bilo spoznati, bayartai!

Bine (pomaha v slovo): Se vidimo Gan, bayartai!

Bine se obrne k otrokom in jih nagovori.

Bine: Zdaj imamo pa že ogromno različnih izkušenj in znanja, kajne otroci. Kaj vas je na današnjem potovanju najbolj navdušilo?

Improviziran pogovor z otroki.

Bine: Tako, prispeli smo na konec našega potovanja. Zdaj sem pa že zelo utrujen *(Bine zazeha in se pretegne)* od vsega tega letenja in se moram dobro spočiti. Dragi otroci, bili ste krasni sopotniki in vesel sem, da smo se lahko skupaj tako veliko naučili o drugih kulturah. Želim vam, da boste še naprej spoznavali druge dežele in da se naše poti nekoč spet križajo. Se vidimo, adijo, baaj, adeus, ole sere, bayartai *(pomaha v slovo)*!

Priloga 3: Tedenske priprave.

STAROST OTROK	3 do 4	ŠTEVILO OTROK	19
DATUM	Od 20. 6. do 24. 6. 2022		
TEMATSKI SKLOP	Spoznavanje različnih kultur – Grenlandija.		
PONEDELJEK			
PODROČJA: - Umetnost in - družba.	CILJI: - Otrok gleda predstavo. - Otrok razvija interes in zadovoljstvo ob odkrivanju širšega sveta zunaj domačega okolja.	OBLIKE DELA: - Frontalna, - skupinska in - individualna.	
POTEK: V ustvarjalnem prostoru si vnaprej pripravim vse potrebno za prvo uprizoritev (paravan, hišo in lutke). Vzgojiteljica in njena pomočnica po dogovoru otroke pripeljeta v prostor, kjer jih razvrstita na sedišča, predstava pa se začne ob 9. uri. Otroci gledajo lutkovno predstavo ter ob tem aktivno sodelujejo. Po predstavi se z otroki o njej pogovorim in prisluhnem njihovim vtisom. Skupaj z vzgojiteljico in njeno pomočnico jih zatem odpeljem nazaj v igralnico, kjer svoje vtise še narišejo.			
TOREK IN SREDA			
PODROČJA: - Umetnost, - družba in - gibanje.	CILJI: - Otrok uživa v umetnosti, ustvarja in se likovno izraža. - Otrok se postopoma spoznava s širšo družbo in kulturo. - Razvijanje prstne spretnosti oz. t.i. fine motorike.	OBLIKE DELA: - Frontalna, - skupinska in - individualna.	
POTEK: Otrokom pokažem posnetke in fotografije grenlandskih hiš. Povem jim, da bodo tudi sami izdelali svoj inuitski dom. K mizi povabim po štiri otroke naenkrat in jim ponudim material za ustvarjanje (lesene palčke, lepilo, akrilne barve in čopiče). Pri izdelavi jih usmerjam z navodili in jim pomagam. Ko svojo hišico izdelajo, jo še pobarvajo in okrasijo kakor želijo.			
ČETRTEK			
PODROČJA: - Družba in	CILJI:	OBLIKE DELA: - Frontalna in	

- narava.	- Otrok se postopoma spoznava s širšo družbo in kulturo. - Otrok odkriva in spoznava pojave na nebu ter vremenske pojave.	- skupinska.
POTEK: Otrokom pokažem posnetke in fotografije o pojavu polarnega sija, noči in polnočnega sonca v Grenlandiji. Pojasnim jim o pomenu vseh in z njimi razvijem pogovor. Spodbudim jih k razmišljanju, kako bi preživljali dneve, kjer sonce sploh ne zaide in dneve, ko sonca dolgo ni na spregled. S pomočjo vzgojiteljice in njene pomočnice nato čim bolj zatemnimo igralnico in dan preživimo v temi.		
PETEK		
PODROČJA: - Družba in - jezik.	CILJI: - Otrok se seznaja z različnimi geografskimi in kulturnimi okolji. - Zavedanje obstoja lastnega in drugih jezikov ter lastne in drugih kultur.	OBLIKE DELA: - Frontalna in - skupinska.
POTEK: Skupaj z otroki si pogledamo še nekaj zanimivih fotografij in posnetkov o Grenlandiji ter njenih prebivalcih. Pogovarjamo se o njihovi kulturi in ugotavljamo, na kakšen način se od naše razlikuje. Izpostavimo pa tudi skupne točke. Poslušamo posnetek maternega jezika Inuitov in ga primerjamo z lastnim.		

STAROST OTROK	3 do 4	ŠTEVILO OTROK	19
DATUM	Od 27. 6. do 1. 7. 2022		
TEMATSKI SKLOP	Spoznavanje različnih kultur – Amazonski pragozd.		
PONEDELJEK			
PODROČJA:	CILJI:	OBLIKE DELA:	
- Umetnost in - družba.	- Otrok gleda predstavo. - Otrok uživa v umetnosti, ustvarja in se likovno izraža. - Otrok razvija interes in zadovoljstvo ob odkrivanju širšega sveta zunaj domačega okolja.	- Frontalna, - skupinska in - individualna.	
POTEK:			
V ustvarjalnem prostoru si vnaprej pripravim vse potrebno za drugo uprizoritev (paravan, hišo in lutke). Vzgojiteljica in njena pomočnica po dogovoru otroke pripeljeta v prostor, kjer jih razvrstita na sedišča, predstava pa se začne ob 9. uri. Otroci gledajo lutkovno predstavo ter ob tem aktivno sodelujejo. Po predstavi se z otroki o njej še pogovorim in prisluhnem njihovim vtisom. Skupaj z vzgojiteljico in njeno pomočnico jih zatem odpeljem nazaj v igralnico, kjer imajo že pripravljen ustvarjalni material (pobarvanke živali, barvice, škarje, lesene palčke in lepilo). Povabim jih, da izdelajo vsak svojo plosko lutko živali iz pragozda.			
TOREK			
PODROČJA:	CILJI:	OBLIKE DELA:	
- Narava in - matematika.	- Otrok spoznava in primerja živa bitja ter njihova okolja. - Otrok klasificira in razvršča živali v drevesni prikaz po eni lastnosti.	- Frontalna, - skupinska in - individualna.	
POTEK:			
Za začetek z otroki prisluhnemo posnetku različnih zvokov iz deževnega gozda in jih skušamo identificirati. Nato si pogledamo fotografije različnih živali, ki živijo v deževnem gozdu. Izpostavimo nekaj njihovih glavnih lastnosti in ugotavljamo, kakšno je njihovo bivalno okolje. Vnaprej si pripravim drevesni prikaz, ga položim na tla in otrokom razložim pomen simbolov (ima štiri noge – nima štirih nog). Nato podam navodilo, da svoje lutke živali postavijo na drevesni prikaz in jih razvrstijo v			

pravilno skupino. Skupaj se spomnimo še kakšne lastnosti, po kateri bi lahko razvrščali živali in za njo določimo nov simbol.

SREDA IN ČETRTEK

PODROČJA:

- Narava in
- matematika.

CILJI:

- Otrok spozna in primerja živa bitja ter njihova okolja.
- Otrok klasificira in razvršča živali v Euler-Vennov prikaz po dveh lastnostih.

OBLIKE DELA:

- Frontalna in
- individualna.

POTEK:

Ponovno si ogledamo lutke živali, ki so jih izdelali otroci in ponovimo, kaj vemo o njihovih značilnostih ter bivalnem okolju. K sebi povabim po dva otroka hkrati ter jima razdelim več slik živali deževnega gozda in delovni list, na katerem je pripravljen Euler-Vennov prikaz. Pojasnim jima pomen narisanih simbolov v prikazu in razložim navodila. Slike živali nato razvrstimo v Euler-Vennov prikaz po dveh lastnostih (kopenske živali – vodne živali).

PETEK

PODROČJA:

- Družba in
- jezik.

CILJI:

- Otrok se seznani z različnimi geografskimi in kulturnimi okolji.
- Zavedanje obstoja lastnega in drugih jezikov ter lastne in drugih kultur.

OBLIKE DELA:

- Frontalna in
- skupinska.

POTEK:

Skupaj z otroki si pogledamo še nekaj zanimivih fotografij in posnetkov o Amazonskem pragozdu ter njegovih prebivalcih. Pogovarjamo se o njihovi kulturi in ugotavljamo, na kakšen način se od naše razlikuje. Izpostavimo pa tudi skupne točke. Poslušamo posnetek maternega jezika plemena iz pragozda in ga primerjamo z lastnim.

STAROST OTROK	3 do 4	ŠTEVILO OTROK	19
DATUM	Od 4. 7. do 8. 7. 2022		
TEMATSKI SKLOP	Spoznavanje različnih kultur – Kenija.		
PONEDELJEK			
PODROČJA:	CILJI:	OBLIKE DELA:	
- Umetnost in - družba.	- Otrok gleda predstavo. - Otrok razvija interes in zadovoljstvo ob odkrivanju širšega sveta zunaj domačega okolja.	- Frontalna, - skupinska in - individualna.	
POTEK:			
V ustvarjalnem prostoru si vnaprej pripravim vse potrebno za tretjo uprizoritev (paravan, hišo in lutke). Vzgojiteljica in njena pomočnica po dogovoru otroke pripeljeta v prostor, kjer jih razvrstita na sedišča, predstava pa se začne ob 9. uri. Otroci gledajo lutkovno predstavo ter ob tem aktivno sodelujejo. Po predstavi se z otroki o njej pogovorim in prisluhnem njihovim vtisom. Skupaj z vzgojiteljico in njeno pomočnico jih zatem odpeljem nazaj v igralnico, kjer svoje vtise še narišejo.			
TOREK			
PODROČJA:	CILJI:	OBLIKE DELA:	
- Umetnost in - družba.	- Otrok se seznani z različnimi glasbami iz drugih kultur. - Otrok se postopoma spoznava s širšo družbo in kulturo.	- Frontalna in - skupinska.	
POTEK:			
Otrokom pokažem fotografije in posnetke različnih tradicionalnih afriških glasbil, nato pa prisluhnemo še nekaterim melodijam, ki so značilne za masajska plemena.			
SREDA			
PODROČJA:	CILJI:	OBLIKE DELA:	
- Umetnost in - družba.	- Otrok si izmišlja, improvizira krajše ali daljše glasbene motive, melodije, pesmi. - Otrok se postopoma spoznava s širšo družbo in kulturo.	- Frontalna in - skupinska.	

POTEK: Otrokom ponovno zavrtim posnetek afriške glasbe in jim ponudim nekaj različnih glasbil ter jih spodbudim, da ob poslušanju posnetka igrajo na svoja izbrana glasbila. Vsakemu od otrok nato ponudim možnost, da si izmisli svojo melodijo in jo odigra na glasbilo.		
ČETRTEK		
PODROČJA: - Umetnost in - družba.	CILJI: - Otrok se z gibanjem in plesom izraža, komunicira in ustvarja. - Otrok se postopoma spoznava s širšo družbo in kulturo.	OBLIKE DELA: - Frontalna in - skupinska.
POTEK: Otrokom pokažem posnetke tradicionalnega masajskega plesa in jih povabim, da ga tudi sami preizkusijo. Nato jih spodbudim, da prosto plešejo ob afriški glasbi.		
PETEK		
PODROČJA: - Družba in - jezik.	CILJI: - Otrok se seznaja z različnimi geografskimi in kulturnimi okolji. - Zavedanje obstoja lastnega in drugih jezikov ter lastne in drugih kultur.	OBLIKE DELA: - Frontalna in - skupinska.
POTEK: Skupaj z otroki si pogledamo še nekaj zanimivih fotografij in posnetkov o Keniji ter njenih prebivalcih. Pogovarjamo se o njihovi kulturi in ugotavljamo, na kakšen način se od naše razlikuje. Izpostavimo pa tudi skupne točke. Poslušamo posnetek maternega jezika Masajev in ga primerjamo z lastnim.		

STAROST OTROK	3 do 4	ŠTEVILO OTROK	19
DATUM	Od 11. 7. do 15. 7. 2022		
TEMATSKI SKLOP	Spoznavanje različnih kultur – Puščava Gobi.		
PONEDELJEK			
PODROČJA:	CILJI:	OBLIKE DELA:	
- Umetnost in - družba.	- Otrok gleda predstavo. - Otrok razvija interes in zadovoljstvo ob odkrivanju širšega sveta zunaj domačega okolja.	- Frontalna, - skupinska in - individualna.	
POTEK:			
V ustvarjalnem prostoru si vnaprej pripravim vse potrebno za četrto uprizoritev (paravan, hišo in lutke). Vzgojiteljica in njena pomočnica po dogovoru otroke pripeljeta v prostor, kjer jih razvrstita na sedišča, predstava pa se začne ob 9. uri. Otroci gledajo lutkovno predstavo ter ob tem aktivno sodelujejo. Po predstavi se z otroki o njej pogovorim in prisluhnem njihovim vtisom. Skupaj z vzgojiteljico in njeno pomočnico jih zatem odpeljem nazaj v igralnico, kjer svoje vtise še narišejo.			
TOREK			
PODROČJA:	CILJI:	OBLIKE DELA:	
- Družba.	- Otrok se postopoma spoznava s širšo družbo in kulturo.	- Frontalna in - skupinska.	
POTEK:			
Z otroki si pogledamo posnetke in fotografije nomadskih šotorov. Pogovarjamo se o tem, kako jih postavljajo in zakaj jih prenašajo na druge lokacije.			
SREDA			
PODROČJA:	CILJI:	OBLIKE DELA:	
- Družba in - gibanje.	- Otrok se postopoma spoznava s širšo družbo in kulturo. - Omogočanje in spodbujanje gibalne dejavnosti otrok.	- Frontalna in - skupinska.	
POTEK:			
Na zunanjem igrišču otrokom postavim poligon s tremi različnimi postajami. Demonstriram gibanje po poligonu in s tem posnemamo seljenje nomadov.			

ČETRTEK		
PODROČJA: - Družba in gibanje.	CILJI: - Otrok se postopoma spoznava s širšo družbo in kulturo. - Uvajanje otrok v igre, kjer je treba upoštevati pravila.	OBLIKE DELA: - Frontalna in skupinska.
POTEK: Z vzgojiteljico in njeno pomočnico otroke peljemo na sprehod. Po poti nabiramo različno kamenje in ga shranjujemo v vrečko. Ko se vrnemo v igralnico, se z otroki posedemo na tla v krog in iz vrečke vzamemo nabrano kamenje. Povem jim, da se bomo igrali igrice, ki se jo igrajo nomadski otroci in jim nato razložim navodila.		
PETEK		
PODROČJA: - Družba in jezik.	CILJI: - Otrok se seznani z različnimi geografskimi in kulturnimi okolji. - Zavedanje obstoja lastnega in drugih jezikov ter lastne in drugih kultur.	OBLIKE DELA: - Frontalna in skupinska.
POTEK: Skupaj z otroki si pogledamo še nekaj zanimivih fotografij in posnetkov o Puščavi Gobi ter njenih prebivalcih. Pogovarjamo se o njihovi kulturi in ugotavljamo, na kakšen način se od naše razlikuje. Izpostavimo pa tudi skupne točke. Poslušamo posnetek maternega jezika mongolskih nomadov in ga primerjamo z lastnim.		